

7 Loškopotoški govor – naglas, glasoslovje in besedila

Vera Smole

7.1 Kraj in ljudje

Loški Potok je kraj, ki ga sestavljajo vasi Mali Log, Retje, Hrib, Šegova vas, Srednja vas in Travnik in leži na nadmorski višini med 700 in 800 m. Središče kraja je vas Hrib, kjer je več pomembnih zgradb in ustanov, kot so sedež občine, osnovna šola, vrtec, zdravstveni dom, dom starejših občanov, gasilski dom, trgovine, več gostinskih lokalov in zgradba kulturno-turističnega centra, ki s trenutnim najemnikom deluje kot manjši hotel.

V celotnem kraju je živahno društveno delovanje, saj je aktivnih kar nekaj društev. Občina izdaja svoje glasilo *Odmevi*. O kraju lahko nekaj izvemo v knjigi *Plenkača pesmi poje* (Debeljak, 2007), v zadnjem času pa izhaja vse več del, ki bolj poglobljeno prikazujejo življenje ljudi na tem območju: zbornik *Gasilstvo v občini Loški Potok in 20 let Gasilske zveze Loški Potok*, zbornik *Gasilstvo skozi čas* (izšel ob 120-letnici gasilstva v Loškem Potoku), publikacija *Zgodovina lovstva v Loškem Potoku*, knjižica *Prehrana nekoč in recepti za vsakdanjo rabo*.

Na južni strani vasi Hrib leži vzpetina Tabor z župnijsko cerkvijo sv. Lenarta in sedežem župnije ter pokopališčem s cerkvijo sv. Barbare. Tabor je dobil svoje ime po protiturškem taboru, ki so ga tukaj postavili konec 15. stoletja. To je bil namreč čas, ko so predvsem manjše skupine Turkov po tem območju redno prehajale med Ribnico in Ložem ali obratno. Iz tega obdobja izhaja tudi prva znana omemba Loškega Potoka, ki jo je Janez Debeljak navedel v svoji knjigi *Plenkača pesmi poje*, in sicer da graščak H. pl. Schollmayer Lichtenberg v svojih obširnih zgodovinskih paberkih iz leta 1929 omenja, da so 9. marca 1528 turški razbojniki hlačali skozi Loški Potok (Debeljak, 2007, str. 13). Vse od začetkov Loškega Potoka so bili prebivalci podložni ribniškimi graščakom, cerkveno pa je območje spadalo pod Bloke. Začetek poučevanja sega v daljno leto 1786, začetek rednega šolanja pa v sredo 19. stoletja. Domača zemlja, vključno z obširnimi gozdovi, ni omogočala preživetja družin, zato so si Potočani do industrializacije iskali zaslužek v Ameriki, moški pa kot sezonski delavci pozimi v hrvaških gozdovih. Več o starejši zgodovini Loškega Potoka je v tej monografiji v prispevku Vlada Moharja.

Območje kraja in občine spada med demografsko ogrožena območja. Možnosti za zaslužek v domačem kraju je še vedno premalo, zato so dnevne in tedenske migracije usmerjene predvsem proti Ljubljani, v Ribnico, Cerknico, Loško dolino in Kočevje. Kljub temu opažamo, da je narečni govor v živi rabi pri vseh generacijah, tudi pri najmlajši, kar mu daje možnost preživetja tudi v prihodnje. Izredno visoka je zavest ohranjanja

snovne kulturne dediščine, saj imajo številni posamezniki večje ali manjše zbirke starih predmetov in fotografij, nekateri (v danih možnostih) prav zgledno urejene. Širi se tudi zavest o vrednosti nesnovne dediščine, kar dokazujejo številne aktivnosti – zbiranje in poustvarjanje ljudskega pesemskega izročila, zapisovanje prazničnih ljudskih običajev, organiziranje tematskih razstav in prireditev z vključevanjem življenjskega utripa preteklosti. V zadnjem času pa je zelo živo tudi ozaveščanje vrednosti jezikovne dediščine, tj. njihovega narečnega govora, z zbiranjem zanimivejše leksike in željo po izdelavi slovarja. Bogat nabor posebnih loškopotoških besed s slovarsko razlago (prek 700), a v fonetično poknjiženem zapisu, je kot dopolnilo Pleteršnikovemu slovarju napravil – ne pa tudi objavil – že novinar, prevajalec, pesnik in pisatelj, domačin iz Šegove vasi (kasneje iz zaselka Matevljek) dr. Anton Debeljak (1887–1952), po katerem se imenuje osnovna šola. Rokopis abecedno urejenih kartotečnih listkov hrani Ištstitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Ponovna želja domačinov po slovarju je privedla do prijave in izpeljave interdisciplinarnega projekta z imenom Študentski inovativni projekti za družbeno korist (ŠIPK), pri katerem smo izdelali interaktivni spletni Slovar starega orodja v govoru Loškega Potoka (podtemi Orodja za sekača in tesača ter Orodja za spravilo sena), ki se nadgrajuje v splošni loškopotoški slovar. Poleg leksičnega smo zbrali tudi veliko pripovednega folklorističnega gradiva, na osnovi katerega bo podrobneje opisana glasoslovna podoba govora in dodano še nekaj zanimivosti z drugih jezikovnih ravnin. (Za izdatno pomoč pri oblikovanju zgornjega razdelka se zahvaljujem Bogdani Mohar.)

7.2 Projekt ŠIPK

Trajal je od 1. marca do 30. junija 2018. Pri njem je sodelovalo dvanajst študentov (jezikoslovci, računalniški programerji in grafični oblikovalci), ena strokovna sodelavka iz lokalnega okolja (Bogdana Mohar) ter tri pedagoške mentorice: s smeri slovenistika (prof. dr. Vera Smole), računalništvo in informatika (viš. pred. dr. Alenka Kavčič) ter grafično oblikovanje (izr. prof. Helena Gabrijelčič Tome) (Slika 7.1). Največ gradiva za izbrani temi smo pridobili pri Jožetu Anzeljcu, roj. leta 1932, p. d. Štalarjevem stricu iz Malega Loga; z njim so bili posneti tudi vsi krajši filmi. Nastalo je okrog 80 slovarskih sestavkov. Razumljivo je, da so štirje meseci za postopek od zasnove interaktivnega spletnega slovarja, terenskega dela (Slika 7.2) do končne uresničitve premalo, da bi bil slovar celo samo za dve podtemi popoln; je pa dober zgled in model za njegovo nadaljevanje, ki bo z računalniško nadgradnjo lahko postal splošni narečni potoški slovar.

Pri projektu je sodelovalo še 23 drugih informatorjev v starosti od 70 let naprej, tj. rojenih vsaj pred letom 1950, saj smo prednost dajali tistim, ki so orodja in pripomočke skozi desetletja uporabljali in zato dobro poznali vse z njimi povezano izrazje. Med zbiranjem leksičnega gradiva, pa tudi na posebne pobude raziskovalcev, so ljudje pripovedovali o svojem življenju in delu, o različnih dogodkih in pripetljajih, starih navadah in običajih, vraževerju in podobnem. V načrtu je, da bodo te pripovedi prepisane s posnetkov v svoji narečni podobi v poenostavljenem strokovnem zapisu in tipološko razvrščene v eno od knjig iz zbirke Glasovi. V tem prispevku bodo nekatere pridane v znanstvenem fonološkem zapisu za ponazoritev opisa narečnega govora. Podatki o pripovedovalcih pridanih besedil, iz katerih je črpano gradivo za analizo govora, so navedeni v razdelku 3.1.

Projekt so financirali: Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije ob podpori Ministrstva za šolstvo, znanost in šport ter Evropskega socialnega sklada. Več o projektu (zavihek O projektu), o slovarju (zavihek o Slovarju) in slovarja (zavihek Stara orodja) na povezavi: <http://slovar-orodja.si/>. V okviru projekta je nastalo tudi besedilo o stari kmečki hiši, katerega zvočni posnetek, fonološki in fonetično poknjženi zapis s knjižnimi ustreznici narečnih besed je na narečnem zemljevidu pod oznako LP dostopen na Interaktivni karti slovenskih narečnih besedil (IKNB), dosegljiva je na naslovu <http://narecja.si/>. Pri njegovi pripravi je sodelovala domačinka, slovenistka Marija Anzeljc iz Retij.

Več o slovarju se da prebrati v Smole, Gabrijelčič Tomc, Kavčič, 2020; kratko tudi v Smole, 2019; predstavitev projekta za domačine pa je objavljena v Mohar, 2018.

Slika 7.1:

*Hrib-Loški Potok
in raziskovalna
skupina
projekta ŠIPK na
prvem obisku
3. 3. 2018.
(Foto: V. Smole)*

7.3 Umestitev govora

V vaseh Mali Log, Retje (Slika 7.3), Hrib, Šegova vas, Srednja vas in Travnik se govori eden od krajevnih govorov tonemskega dolenjskega narečja (jugo)zahodnega tipa. V občino Loški Potok spadajo še vasi Lazec, Podpreska, Draga, Srednja vas pri Dragi, Stari in Novi Kot ter Trava, kjer se že govori netonemsko kostelsko narečje, obe pa spadata v dolenjsko narečno skupino.

7.3.1 Zgodovina dolenjskega narečja

Dolenjska narečna skupina, ki je kasneje razpadla na več narečij, je kot ena od osmih narečnih ploskev nastala okrog srede 14. stoletja iz južne narečne ploskve, ko se je z ohranitvijo starega diftonga e:ɨ iz dolgega *ě (jat) in monoftongizacijo starega diftonga

o:u iz dolgega cirkumflektiranega ô oddelila od gorenjske in južnoštajerske. Ta ploskev je skupaj z zahodno zgodaj podaljšala skrajšane staroakutirane dolge samoglasnike in novoakutirane kratke, oboje samo v nezadnjih besednih zlogih ter izvedla a-jevsko vokalizacijo dolgega polglasnika. Še prej, v času osamosvajanja slovenskega jezika iz praslovanišine, proti koncu 11. stoletja, pa je bila del jugovzhodnega narečja z diftongizacijo dolgega *ě v e: i in cirkumflektiranega ô v o: u, s pomikom *u naprej v ü in zaokrožitvijo *a v â. Za dolenjsko narečje je značilno, da je pri naglasu obdržalo tonemska in kolikostna nasprotja na dolgih zlogih, zgodaj podaljšala skrajšane staroakutirane in kratke novoakutirane samoglasnike v nezadnjih besednih zlogih, ki so, z izjemo novoakutiranega o-, sovpadli z že prej dolgimi izvornimi samoglasniki, v zadnjih besednih zlogih pa ohranilo kratke in dinamično naglašene. Pri dolgih samoglasnikih je obdržalo poseben refleks/odraz za praslovanski glas *ě, tj. diftong e: i ali njegovo razširjeno varianto, medtem ko sta nosnika razvojno sovpadla – sprednji *ę z *e, cirkumflektiranim in novoakutiranim e-, v ie, *q pa z novoakutiranim o- v nezadnjem besednem zlogu v uo, ker se je cirkumflektirani o kot par *ě že zgodaj diftongiziral v o: u, se nato monoftongiziral v u: in v samoglasniškem sistemu zavzel mesto *u, ki pa se je že zgodaj izgovorno pomaknil naprej v ü. Z zaokroženim â: je sovpadel vokalizirani cirkumflektirani in novoakutirani ə-. Zlogotvorni r̥ in l̥ sta razpadla na ər in əl in se nato razvila naprej v a:r in o: u. Po umiku naglasa na prednaglasna e in o sta nastala še dva dolga samoglasnika, in sicer najprej dvoglasnika i̯e: in u̯o:, ki sta imela različne nadaljnje razvoje. Skupno kratkim naglašanim in nenaglašanim samoglasnikom je prvotni razvoj *ě v i in sovpad z *i, ki se mu po razokrožitvi pridruži tudi i iz ü (iz *u) in *-o v -u, sovpad *e in *ę v e, *o v notranjih zlogih in *q v o. Pri soglasnikih je zvočnik *l̥ pred zadnjimi samoglasniki izgubil trd izgovor, *r̥ pa mehkega – sovpadla sta v srednji l. Mehki *n̥ nima enotnega razvoja. Skupini dl in tl v del. -l̥ sta prešli v l, r v skupinah čr̥- in žr̥- je v nekaterih besedah ohranjen, v drugih ne, pač pa je vedno ohranjena skupina šč v medsamoglasniškem položaju.

7.3.2 Sedanje stanje dolenjskega narečja

Množica inovacij zelo različnega obsega je sčasoma tudi znotraj dolenjskega narečja oblikovala skupine bolj ali manj podobnih krajevnih govorov, pri čemer kot krajevni govor razumemo najmanjšo enoto znotraj narečja (ali podnarečja), ki ima svoj razmera enoten naglasni in glasovni sistem, prostorsko pa se po navadi izoblikuje na območju posamičnih župnij (ali še starejših podružnic), katerih središča so daljše časovno obdobje omogočala medsebojne stike ljudi iz pripadajočih vasi, njihovo medsebojno spoznavanje (veliko je bilo tudi zakonskih zvez med vaščani iste ali sosednjih vasi, torej znotraj župnije) in komunikacijo, ohranjanje in počasno spreminjanje svojega govora, ki je bil ne samo sredstvo sporazumevanja, ampak tudi osnova lokalne identitete, pri čemer so posamične manjše razlike med vasmi lahko iz istega razloga – druženja znotraj njih in pripadnosti, pa tudi posnemanja vaškega vplivneža – gojili tudi namerno. V novejšem času poleg divergentnih procesov v krajevnih govorih opazamo tudi konvergentne v smislu opuščanja najbolj zaznamovanih posebnosti v smeri približevanja knjižnemu in/ali pokrajinskemu pogovornemu jeziku, ki pa lahko zaradi različnih stopenj in pri različnih pojavih povzroči najprej mešane govore, nato pa celo novo divergenco; pojavitve inovacij, najsibo v smeri oddaljevanja ali zbliževanja govorov, so znak živosti

in njihovega nenehnega razvoja. Glasoslovni pojavi so lahko med krajevnimi govori najbolj razlikovalni, medtem ko so oblikoslovni, leksično-besedotvorni in skladijski po navadi skupni več krajevnim govorom; skupaj z naglasnimi in glasovnimi pa oblikujejo kriterije, po katerih jih razvrščamo v skupine znotraj nekega narečja.

Dolenjsko narečje na skupine govorov delijo različne izoglose, za katere je značilno, da ne tvorijo snopov, zato lahko nek krajevni govor v skupino uvrstimo le pogojno. Med bolj pomembnimi izoglosami je tista, ki poteka v smeri od zahoda proti vzhodu – začne se pri Borovnici in nadaljuje v smeri proti Turjaku, Krki in Selam pri Šumberku – in razmejuje bolj inovativne severne dolenjske govore glede razvoja kratkih samoglasnikov (z večjo stopnjo popolne in delne redukcije in posledičnim prehodom samostalnikov srednjega spola v moški spol ter akanjem) od bolj arhaičnih južnih (Smole, 2006) z nižjo stopnjo takih slabitev. Več izoglos na različne načine poteka tudi od SZ proti JV, zato v jugozahodnem delu dolenjskega narečja v različnem obsegu (več izoglos se križa ravno v »Trubarjevi« Rašici ali njeni bližini (Smole, 2009, str. 25)) srečamo naslednje pojave, ki jih lahko razdelimo na arhaične, npr. naprej pomaknjen izgovor, tj. sprednji ü:, zao-krožen izgovor â:, ostanki i za kratki *č, -u za izglasni -o in ohranjen srednji spol, delna (in ne popolna) redukcija visokih samoglasnikov v ə, odsotnost akanja (razen v izjemnih primerih) in ukanja, pač pa prisotnost posebnega preglasa v predponah in predlogih za, na, nad ter ohranjena ženska dvojina (pri starejši generaciji, pri drugih obstajajo dvojnice z delno pluralizacijo), ki jo imajo tudi severozahodni dolenjski govori; skupaj z njimi imajo jugozahodni še jn za *ń v medsamoglasniškem položaju, medtem ko je neparalelen razvoj refleksov za umičonaglašena e in o, tj. e v ĩe: in nadaljnja disimilacija proti ĩa: ter o v uo: in nadaljnja asimilacija proti o: značilen za osrednji pas in jugovzhodni del dolenjskih govorov.

Govor Loškega Potoka ali (loško)potoški govor ima vse zgoraj naštetih značilnosti (jugo) zahodnih dolenjskih govorov, poleg njih pa še vrsto specifičnih, ki so ga oblikovale kot poseben sistem, kot posebno kombinacijo raznovrstnih, tudi zelo drobnih in na videz obrobni pojavov, kakršnih nima noben drug (dolenjski) krajevni govor. Ta poseben sistem bo v nadaljevanju natančneje opisan predvsem na glasoslovni ravnini in ponazorjen s transkribiranimi narečnimi besedili.

Preden se lotimo opisa samega govora, pogledjmo, ali je bil govor v strokovni literaturi doslej že znan. Ugotovimo, da je gradivo iz Loškega Potoka navedeno pri vseh pomembnejših pojavih dolenjskega narečja v vzorčnem članku Frana Ramovša z naslovom *Kratka karakteristika slovenskega narečja na Dolenjskem* (Ramovš, 1933, ponovno 1997, str. 588–568) za doslej edino celovito delo o slovenskih narečjih, to so njegovi *Dialekti* (Ramovš, 1935), kjer se ponovi v poglavju *Dolenjski dialekt* (str. 123–134) in kjer je kot vir za Loški Potok navedeno »Dialektološko gradivo za govor v Loškem potoku (rokopis prof. A. Debeljaka pri redakciji ČJKZ)« (Ramovš, 1935, str. 134). Po zaslugi dr. Antona Debeljaka imamo dobro primerjalno podobo govora iz časa med obema svetovnjima vojnama, skoraj izpred sto let. S tem je ta učeni potoški rojak opravil tudi pomembno dialektološko delo, ki bi ga bilo treba še ovrednotiti. Žal pa govor Loškega Potoka ni bil uvrščen v mrežo raziskovalnih točk za Slovenski lingvistični atlas (SLA), tudi vprašalnica za ta atlas v njem ni bila izpolnjena. Kratek opis govora je nastal in bil leta 2020 objavljen v povezavi z že omenjenim projektom ŠIPK (Smole, Gabrijelčič Tomc, Kavčič, 2020, str. 1041–1042). Gradivo, pridobljeno s projektom ŠIPK, je tudi

osnova diplomske naloge Ane Ule z naslovom Slovar jedi v govoru Loškega Potoka (Ule, 2021).

7.4 Fonološki opis govora

Gradivo za fonološko analizo govora so transkribirana narečna besedila, pridobljena v okviru projekta ŠIPK spomladi leta 2018.

Sklici se nanašajo na Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem (Logar 1981, str. 29–33; 1996, str. 243–247).

Inventar

Samoglasniki

a) Dolgi naglašeni samoglasniki

i:	ü:	u:
ie̯		uo̯
ä:		
	e̯:	o̯:
	e:i̯/ä:i̯	+ ə:r
	å:	

/ü:/ je lahko bolj ali manj sprednji, le redko se pojavi kot nezaokrožen [i:]. /u:/ ima v redkih primerih varianto [ü:]. /ä:/ ima veliko variant: [e̯:, e̯:, e:, ä:, a:, å:] in [i̯a:, e̯ä:]. /e:i̯/ä:i̯/ sta si po izgovoru lahko bolj ali manj podobna in se je pogosto težko odločiti za en ali drug zapis; bolj razločevalni sta njuni varianti [e̯:i̯, ä:i̯]. /å:/ se uresničuje bolj ali manj zaokroženo, nekoliko zadnjejezično, z redkejšo varianto [a:], za í, ú pa [ä:]. Za /ə:r/ pričakovane variante [a:r] nismo zasledili, pač pa redko [r:].

Pri ugotavljanju vzrokov za variantnost določenih fonemov smo prišli do ugotovitve, da niso pogojene z razlikami v govorih posameznih vasi, ampak so te v samem razvoju govora, in sicer v smeri odpravljanja narečno bolj zaznamovanih narečnih fonemov v manj zaznamovane, čeprav še vedno narečne, tj. drugačne od knjižnih. K njim spadajo nekoč že diferencirani diftongi tipa (e:i̯ >) a:i̯ preko ä:i̯ ponovno v e:i̯; (ie̯: >) i̯a:/a: v ä:, odprava akanja neposredno pred naglašnim zlogom ter preglasa za (funkcijsko) mehkiimi soglasniki ipd. Razumljivo je, da se starejše razvojne stopnje teh fonemov pogosteje pojavljajo pri najstarejših govorcih ali pa tistih, ki so (bili) manj prostorsko mobilni, zato lahko govorimo o medgeneracijskih razlikah, kar bolj kot dosedanji terenski posnetki najstarejših govorcev potrjuje opazovanje tudi mlajših govorcev (tudi **Re-2**, **Tr-3**). Značilno je še to, da so starejši pojavi pogosto vezani na določene besede, zato govorimo o njihovi leksikalizaciji.

b) Kratki naglašeni samoglasniki

i				u
	e	ə	o	
		a		

/u/ ima (leksikalizirano) varianto [ü]. /e/ ima pred /j/ ali ob /č, ž, š/ lahko varianto [ɛ], v izglasju pa (večinoma leksikalizirano) [ä]. /a/ ima varianti [ä, ä].

c) Kratki nenaglašeni samoglasniki

i				u
	e	ə	o	
		a		

/e/ ima pred /j/ ali ob /č, ž, š/ lahko varianto [ɛ], v predponah in predlogih za, na, nad [ə], v izglasju redko [ä]. /ə/ se lahko izgovarja tudi zelo svetlo.

Soglasniki

a) Zvočniki

ɹ				m
v				
	l	r	n	
j				

[ɹ] ima pred nezvenečimi nezvočniki manj zvenečo različico [ɸ], ki ni zapisovana. /j/ se v izglasju in pred soglasniki praviloma izgovarja manj drsniško [i], kar ni posebej zapisovano. Tako je grafem ĵ zapisovan le kot sestavni del diftongov in ni nikoli izso-glasniškega izvora. Tudi /n/ in /m/ sta ob mehkonebnikih vedno mehkonebna [ɲ, (m)], zato tudi to ni posebej označevano.

b) Nezvočniki

p	b	f	
t	d		
c		s	z
č		š	ž
k	g	x	

Prozodija

a) Naglas ni vezan na določeno mesto v besedah.

b) Naglašeni samoglasniki so lahko dolgi ali kratki (kvantitetna opozicija), nenaglašeni samo kratki.

- c) Dolgi naglašeni samoglasniki so lahko akutirani ali cirkumflektirani (tonemska opozicija na dolgih zlogih); kratki so naglašeni dinamično.
- č) Inventar prozodemov ima tri naglase (Ů:., Ů:, 'V) in nenaglašeno kračino (V).

Slika 7.2:

Na terenu v Retjah.
(Foto: V. Smole)

Slika 7.3:

Pogled na
Retje s Tabora
3. 3. 2018.
(Foto:
V. Smole)

Distribucija

Samoglasniki

a) Dolgi samoglasniki

Praviloma se pojavljajo le pod naglasom, v besedilu pa so možni tudi nenaglašeni, ko beseda ni pod stavčnim poudarkom in v nekaterih števnih (npr. piētāntri:dāsət). Posebnih distribucijskih omejitev glede na položaj v besedi ali soglasniško soseščino ni zaznati.

b) Kratki naglašeni samoglasniki

Večinoma se pojavljajo v zadnjem ali edinem besednem zlogu, v nezadnjem pa le v posamičnih (analogičnih) primerih (npr. 'kukər, 'külkerkrat, 'večkat, 'koker, 'tokle). Zelo redek je /i/, največkrat v besedi (g)'lix. /u/ je položajno omejen na izglasje. /a/ ni možen pred /u/ in /j/ ali za njim.

c) Kratki nenaglašeni samoglasniki

/a/ ni možen pred /u/ in /j/ ali za njim.

Soglasniki

a) Zvočniki

[u] v vzglasju pred zvočniki in nezvenečimi nezvočniki ter kot predlog lahko alternira z u-. Praviloma se pojavlja v izglasju in pred soglasniki. /v/ je možen tudi pred zvočniki in zvenečimi nezvočniki v vzglasju (npr. vré:ča, vzá:me), sicer le pred samoglasniki. Primera, ki bi potrjevala fonemskost /u/ nasproti /v/, nismo našli.

b) Nezvočniki

Nezvočniki se po zvenečnosti prilagodijo sledečemu nezvočniku, pred pavzo pa pride do premene zvenečih v nezveneče nezvočnike, pri čemer je v besedilu zaradi odsotnosti pavze možen tudi zveneč izgovor (npr. blíz je).

Prozodija

Tonema (akut in cirkumfleks) sta omejena na dolge samoglasnike. Tonski razpon je pri uresničevanju tonemov razmeroma velik, kar daje govoru značilno dolenjisko pojočnost. Omejitev glede mesta naglasa (skoraj) ni. Kratak naglas je v nezadnjih besednih zlogih možen le v redkih primerih (glej 2.2.1.2).

Izvor

Samoglasniki

a) Dolgi samoglasniki

i: ← stalno dolgi i in staroakutirani i v nezadnjih besednih zlogih (navajane primerov približno sledi pojavitvam v besedilih): **ML-1** zgodoví:no, tí:stu, sən sə mí:slu, ží:u, ze kosi:t, kamni:te košení:ce, mi: smo bərsí:lə, í:maš ogní:lu; **ML-2**

sami:, reci:mo, ri:s, pí:kce, ti:, sta šlí:šala, ští:rə, sə doží:vu, smo se poskrí:lə pa loví:lə; **ML-3a** mi:, xodí:l/(xodí:lə), velí:k; **Re-2** ští:r-dni, velí:kə, loví:u, tí:ste pastí:, í:mate; **Re-1** ví:le, glaví:ce, po košení:cə, tərí:ce, šəši:u, dobi:lə; **Hr-1** ští:ri, pí:xat, je mí:slu, mi:, tí:sta gosti:lina; **Hr-2a** prí:de, svítək, ze kosí:t, bri:tva; **Tr-1** blí:žalə, ũtakní:lə, gosti:lno (Ted), loví:u, dobi:u; **Tr-2a** perí:lu, nosí:lə, omí:la, ovi:lə, í:majo; **Tr-3** sí:la, zebolí: in ščí:ple, očí:, pa í:majo, dni;

← u v posameznih primerih in pri posameznih najstarejših govorcih: **Hr-1** zítrej;

← v prevzetih in knjižnih besedah: **ML-1** antekri:st; **ML-2** ží:xar, di:lo (Ted); **Re-1** fi:nu, ri:fle; **Hr-2a** imení:ten; **Tr-2a** s frí:šno, ri:bəžnu (Rmn), fi:nu; **Tr-3** nepemični:nska, pret televi:zjo;

ü: ← stalno dolgi u in staroakutirani u v nezadnjih besednih zlogih: **ML-1** zú:trej; **ML-2** tú:də/tú:də, ta drú:gə, zú:nej, cú:nco (Ted); **Re-2** sú:xe xrú:ške, zedú:šu; **Re-1** bú:tarce, nelú:žlə, pú:stlə, tú:šənlə; **Hr-1** posú:šlj* (primeri z * niso iz tu pridanih besedil), lù:kne (led)*, pù:stlə*; **Hr-2a** klabú:k; **Tr-1** s cú:ne, zgù:bu, lù:kne (Imn); **Tr-2a** kú:xat, skú:jəu, drú:gəč, drú:go, zgù:bu; **Tr-3** tú:t, ũ trebù:xə;

← redko zgodaj podaljšani novoakutirani in cirkumflektirani o (sekundarno): **ML-2** kù:lkor, tù:lk, tù:/tù:; **ML-3**, **Tr-3** tù:lku;

Ramovš (1935, str. 128–129) navaja: »sekundarni ü < u, o: je nastal ali po asimilaciji na sledeči izstozložni j ali pa po preglasu pred j-jevskim zlogom: moj > mú:j (Borovnica) > mú:j (Raščica); tò:liko 'toliko' > tù:jk, kú:jk (Borovnica) > tù:jk, kú:jk (Raščica), kú:k (Lašče) ali tù:lku 'toliko', kú:lku 'koliko', nú:lək 'enolik' < enolik, nú:ləšə 'enoličen' (Loški potok).« Op.: 1. Primeri so zaradi lažje primerjave pretranskribirani v sodobno narečno transkripcijo, v pomenskih oklepajih jim je dodana knjižna leksična ustreznica. 2. Po starem pravopisu se je Potok pisal z malo začetnico.

← u v prevzetih besedah: **Hr-2a** rù:zake; **Tr-1** ano kù:gle (Ted); **Tr-2a** lú:šnu;

u: ← včasih stalno dolgi u in staroakutirani u v nezadnjih besednih zlogih: **ML-2** klú:č, zəslú:žu; **Hr-1** zú:nej*; **Tr-3** ú:jsta;

Ramovš (1935, str. 128) navaja: »15.) Dolgi u je v centralnem govoru prešel v ü: (Menišja, Rakitna, Raščica, Lašče, Sodražica, Loški potok, Ribnica, Dobropolje itd.) razen pri disimilatoričnem vplivanju sosednjega j: ze ù:jxu 'za uho', ù:jpat 'upati', ú:jsta 'usta', ú:jstət se 'ustiti se', ù:jš 'uš', ú:jzda 'uzda', paxù:jše 'pohujša'; vù:sjñje 'usnje' > *vù:sjñje, po disimilaciji med v- in u-jevskim elementom v glasu ü pa nadalje ví:sine (Ribnica), neví:mən 'neumen' < neumen]; Dobropolje: mǐú:xa 'muha', drǐú:gu 'drugo', tǐú:ku 'toliko' < toliko], sicer pravilno ú:žna < južina; prim. še ú:nəc 'junec', ù:trə 'jutri' < jutri, ú:rə 'Jurij' < Jurij (Loški potok).« Nismo pa našli primera, ki bi potrjeval Ramovšev (Ramovš, 1935, str. 132) navedbo »33.) Za govor v Loškem potoku je navesti še te-le posebnosti: ubí:- > bú:j-, ubí:jati > ũbù:jet 'ubijati', mú:jza < u-miza 'miza' »Tischlade«, mù:jvat 'umivati', ũpù:je 'vpije', je ũpù:jla 'je vpila'«.

← zgodaj podaljšani novoakutirani in cirkumflektirani o: **ML-1** tù:, slabù:; bù:l, tokù:; **ML-2** tù:/tù:, blù:, plù:t, tù:lej-t'le, vočkù:və, ù:mu, zelù:, okù:lə, otrù:k

- (Rmn); **ML-3a** tù:, je blù:, šù:la, otrù:k, tokù:; **Re-2** mù:j, ù:n, tù:, nájbu:lše, zelù: dragù:; **Re-1** kù:lk, tù:, tokù:, mù:j, səxù:, ù:ne; **Hr-1** neprù:tə, kù:mej, zetù:; **Hr-2a** tù:le je blù:, tokù:, sənù:; **Tr-1** zetù:; blù:, tù:, tokù:, zetù:; **Tr-3** ləpù:, ù:nəm, tù:;
- ← -ov-, -vo-, -ol- pred (onemelim) samoglasnikom (po asimilaciji): **ML-2** gərmù:je, kù:kər; **Re-2** damù:; **Re-1** damù:, gərmù:je; **Tr-2a** ne dù:je, damù:;
- ← u v prevzetih in knjižnih besedah: **ML-2** kù:gla, cú:la; **Re-2** dopù:st, kirù:rk; **Hr-1** pù:mčka*, səgù:rnu; **Tr-2a** se dù:calə;
- ie ← stalno dolgi e in staroakutirani e v nezadnjih besednih zlogih: **ML-1** z Gorie, ot tię, piętkat, je zepięu; **ML-2** nariędlə, stezię (Rmn), sə uzięu, ucię (Tmn), voukię (Tmn); **ML-3a** mię, tię; **Re-2** uzięu, ujięlu, ləpię, tię; **Re-1** pogliędat, pərjięla, uzięla, vięče, spięt, pięst; **Hr-1** začięlu, neriędu, vzięlə; **Hr-2a** vodię (Red), u p̃:vmə razriędə; **Tr-1** neriędlə, pięt; **Tr-2a** sə zemlię, vodię, rokię; **Tr-3** uzięle, suzię;
- ← cirkumfektirani e in novoakutirani e v nezadnjih besednih zlogih: **ML-1** pər šięrə, je rięku, jəklięnu; **ML-2** kətięr/kięr, žię, šięst, si potięku, je tiępu, je rięku; **Re-2** ne jəsięn, zvečięr, dəbięlə, rięku, čəz ušięsa, ne drevięsa; **Re-1** pięč; **Hr-1** j-rięku, kətięr(ə), Riębər; **Tr-1** stięku; **Tr-3** sərcię;
- ← redko ě za (onemelim) r: **ML-2** čięs, počięs;
- ← e v prevzetih besedah: **ML-1** mięrkat; **ML-2** sta mięrkala;
- uo ← stalno dolgi o in staroakutirani o v nezadnjih besednih zlogih: **ML-1** kosùo, parùočno oblè:jko, oslùo; **ML-2** krùok, tùot, nùotər, okruóglu, guópca, né:i muógu, je suódu; **Re-2** mùorjo, nùotri, nùotər, gləvùo, z mastjuo, ne žəlùodcə; **Re-1** kluópca, vərstùo, narùočaj, ne grùobu; **Hr-1** kuót (prisl.), znuótrej; **Hr-2a** kùos, nùotər; **Tr-2a** suótčək, muóglu, tùot, gorkùo vodùo; **Tr-3** otuóžno;
- ← novoakutirani o v nezadnjih besednih zlogih: **ML-3a** uóšəm; **Re-2** duóbər, kuóže, otruoške; **Hr-1** objuókana; xuódə; **Hr-2a** pokuójniga, šklučca; **Tr-1** juókou, po nuók; **Tr-2a** u Šəguóvə va'sə; **Tr-3** otruoškə, pərsluónenu;
- ← o v prevzetih besedah: **ML-2** fəžùole, ɥesùortę; prùovalə, **Re-1** ze lùon; **Tr-1** u'se sùortę;
- e: ← v prevzetih besedah iz knjižnega jezika: **ML-1** zə rəzè:rvo; **ML-2** mé:tre (Tmn); **Re-2** u spá:lnəx vré:čax; **Hr-1** u Nę:mčiji; **Tr-3** Á:bevę:rum;
- ← kratkega e po podaljšavi (v sklopih): **ML-2** tlè:lęjgór:;
- ← a pred j v besedi majhen: **ML-2** mè:jxna;
- ä: ← umično naglašeni e: **ML-1** klé:pat, sklá:pat, skleá:pou; **ML-2** odlá:tu/odlá:tu, zá:mle (Ied), é:nga, é:dən; **ML-3a** vzá:me, nəbá:rejo, se rá:če, nə dá:blu, pərná:slə, spá:klə, rá:kla; **Re-1** rá:klu, nerjá:ne, narjá:nu, rá:kla, čá:sou 'česal', lé:žat, se rá:če, narjá:no; **Hr-1** ná:-b, tá:kla*, ne Rá:brə*, smo rá:klə*, (rá:kla), rá:klə, nerjá:na, vjá:lək, zeljá:tu; **Hr-2a** smo rá:klə, se rá:če, so rá:kəl, ná:səš; **Tr-1** má:tou; **Tr-2a** ne stədá:nəc, stədá:nca, u zá:mlə, pərná:sla, rá:klə, nəná:sla; **Tr-3** vá:lək, lá:žou;

o: ← umično naglašeni o: **ML-1** kò:səc, dò:st, stà:r ó:ča, gó:r, nò:rc, kò:sa kò:sət, člò:uk; **ML-2** pò:, pò:lij/pò:lej, zdò:lej, tlè:lejgò:r, ó:uce, kò:zu, dò:stə; **ML-3a** pò:lej, skò:nc, med vò:jno; **ML-3a** pò:lej, dò:stə, dò:brə, otrò:cə, zə nò:ške (Tmn); **Re-1** dò:lej, zdò:l, vəsò:ka, pò:l, dò:l, dò:kler; **Hr-1** mò:lu, kò:jnà/e (Tmn), ne xò:də, tam gò:rə, dò:lə; **Hr-2a** n; **Tr-1** pò:/pò:l, kò:za, po nò:gə; **Tr-2a** pò:/pò:l, gò:rka vò:da, dò:stkrat; **Tr-3** pò:jəjo, ponò:čə, zbò:rə, xò:dət;

← stalno dolgi ǰ in staroakutirani ǰ skupaj z u: **ML-2** dò:ugo, vò:uk/vouk; **Re-2** pò:uxər/pò:uxar, pò:uxə (Imn), pò:uxovo, dò:ugo; **Hr-1** mò:uzla; **Tr-1** tò:uklò; **Tr-2a** tò:uklò;

← a pred u po labializaciji: **ML-1** kosò:u (Rmn);

Verjetno gre za ostanek glasovno preoblikovane končnice a:u v o:u, ki jo omenja Ramovš (1935, str. 133): »Dočim govore po osrednjih vaseh Loškega potoka gen. pl. kú:s, stà:in < kozь, stěнь 'koz, sten', so v obstranskih v rabi oblike na -á: [-á], ki so po masc. končnici -ou privzele še -u: kozá:u 'kozá', kosá:u 'kosá', osá:u 'osá', petá:u 'petá', suzá:u 'solzá', stəzá:u 'stezá', ucá:u 'ovcá'.«

← v besedah iz knjižnega jezika: **ML-3a** ò:pčina, tudi: u šò:lo, šò:la, ampak: šù:lo; **Re-2** oktò:bra;

← v deležniku gl. moči v pomenu 'morati': **ML-1** je mò:gla; **ML-2** sə mò:gu 'si moral'; **Re-1** se-j mò:glu/-a/-e, mò:gəl; **Hr-1** mò:glə;

← v besedi sonce: **Re-1** sò:nce;

Ramovš (1935, str. 130) navaja: »Za s̄nce 'sonce' kaže dolenjščina več oblik: pravilno sò:unce (Sobočevo pri Borovnici, Loški potok)«.

← v prevzetih besedah: **ML-2** ze knò:fä; **Tr-1** knò:fe (Tmn);

e:i/ä:i ← stalno dolgi ě in staroakutirani ě v nezadnjih besednih zlogih: **ML-1** lè:in, bom pové:idou, sə sosé:īdam, staré:īšə, u nədé:īle; **ML-2** vé:īš, né:īsəm, lé:ītu/lé:ītu, né:īkej, nē:īkašnu, né:ī muógu, dé:īlə 'deli', vré:īlj, né:īsə, sə bé:īžou, polé:īnčək, sosé:īska, s pá:īska, smo jmá:īlə, ob nədá:īləx, neprè:j/nəprè:j, xlè:u, bè:u; **ML-3a** lè:ītənca, imé:īlə, po vasé:īx, u Ré:ītjax, prè:j; **Re-2** nəvé:īslə, vé:īm, lé:ītu, dè:īlajo; **Re-1** dé:īlu, po vərsté:īx, k-né:ī-blu, té:īlu 'hotelo', smrè:īk (Rmn), tē:īdne (Tmn), dvè:ī; **Hr-1** né:īso, sosé:īdə (Ded), povè:īdala, vé:īdu, sədé:īle, 'ne tré:ība, jmè:īla/jmè:īla, dvè:ī, sosé:īda, má:īsca, vé:jo (3mn); **Hr-2a** smo jmá:īl(ə), mrá:īža, vé:īste, vé:š/vé:īš; **Tr-1** odrá:īzalə, trá:ība, jmá:l; **Tr-2a** polá:ītə, ná:īsmo jmá:l, prá:īmo, ta bá:īlu, obá:īsət, dé:l 'deli'; **Tr-3** má:īšanə, trá:ība, navá:īm, na ká:īdən, po potrá:ībə, rá:īs;

Ramovš (1935, str. 128) navaja: »c) a:ī v ribniški dolini (južno od Sv. Gregorja), v Dobropolju, Loškem potoku, Menišiji in Ložu (za palatali je povsod e:ī: čè:īšne 'češnje', čé:īva 'čreva', kè:īdən 'teden'); iz ribniškega govora sega a:ī v neka-terih besedah tudi v ozemlje z e:ī na severu, tako predvsem v ná:īsəm 'nesem' < nēs̄mь, nà:īmam 'nimam < *nēmamь', ná:ī 'ni' < nē(stь) v Velikih Laščah, na Raščici; a:ī govore tudi v vaseh po gričih na zapadu od Velikih Lašč (okrog Bamčeva)«.

â: ← stalno dolgi a in staroakutirani a v nezadnjih besednih zlogih: **ML-1** stâ:r ó:ča, zə usâ:k-dan, â:mpək, kâ:j, mâ:l, prâ:umo, tâ:ku; **ML-2** smo skakâ:l, sə skâ:koϕ, sə udâ:ru, pá:lca, sâ:mə, ot krâ:je, pər strâ:nə, dvâ:jsət, voukâ: (Rmn), z â:tam, igrâ:la, râ:nku, uĉâ:səx, tâ:, mədva:, tâ:t, tá:kule'lej, stá:jo (Ted), ojà:, je pà:dala, kâ:r; **ML-3a** ta stâ:ra, nâ:ša, râ:nku, u Trâ:unək (Ted.), tâ:k, kâ:j; **Re-2** nestâ:vət, vâ:ba, â:jdvə žgâ:ncə, zdrâ:va mâ:ža, kâ:pe, mâ:st, mâ:jxne, prodâ:jejo, strâ:n, ta mlâ:jši; **Re-1** znâ:nu, kâ:sən, usəjâ:lə, gredâ:še, lanâ:; mâ:lu; **HR-1** nâ:ša mâ:ma, gâ:zət, ĉâ:kə (vel. 2ed), pøjâ:čo, jokâ:la, možâ:karji, možâ:, z nâ:mə, kmâ:lə; toda: ot krâ:je, kâ:j, rá:una, plâ:čoϕ; **HR-2a** netlâ:ĉə, brâ:ta, uĉâ:səx, ne rá:mo, mujâ:; **Tr-1** já:mco, pá:lca, udâ:ru, pá:lu, korâ:ku, ne kâ:pə (Med), uĉâ:s; **Tr-2a** kâ:mnə, ne glâ:və, u já:mc, s krâ:vo, mədva:, obâ:, nekmâ:lə 'naenkrat', bəĉâ:la; vâ:je, já:ku, nâ:šə, usâ:k, mâ:nka, prâ:ujo;

← cirkumfleksirani ə in novoakutirani ə v nezadnjih besednih zlogih: **ML-1** ceϕ-dâ:n; **ML-3a** Srè:jdna vâ:s, toda: Šəguəva 'väs; **Re-1** lâ:n; **HR-1** ĉez vâ:s;

← včasih umično naglašeni e: **ML-1** â:no; **ML-2** narejâ:nu, b-râ:kla, á:na; **Tr-1** â:dən;

← včasih a: za í, í: **ML-2** kəglâ:lə so se;

Ramovš (1935, str. 129) navaja: »19.) Ía:, ía: dasta po asimilaciji l'â:, ləä:, lâ: ozir. nâ:; ta pojav je v glavnem omejen na isto ozemlje, kjer imamo u: > ü (gl. točko 15.), dalje ga imamo še pri Dolenjskih Toplicah; ibleâ:na 'Ljubljana', peləâ: 'pelja', veleâ: 'velja' (Velike Lašče); poləâ:nä < Poljane (Cerovec); ľblâ:na 'Ljubljana', säjnâ:glu sä_m jä 'sanjalo se mi je' (Ribnica); løblâ:na 'Ljubljana', debelâ:k 'debeljak', mŕtnâ:k 'mrtnjak', sŕnâ:k 'srnjak', pelâ: 'pelja' (Loški potok); vŕbl'â:nam 'Vrbljanom' dat. < Vrbljanam (Ig); najbrž spada semkaj tudi še prəâ:lca < pralica (Ribnica; na prehod a > e bi vplival r).«

← v prevzetih besedah: **ML-2** ĉəs špâ:go, fâ:ntje, u štâ:lco, žâ:ganco; **Re-2** â:jmuxt, flâ:ške, â:ntibiotik; **HR-1** u štâ:lə, mâ:rca mà:jsca, fâ:ntje, já:nuva:rje; **HR-2a** bâ:nka; **Tr-2a** u škâ:fə, fâ:jn; **Tr-3** fâ:ntje, nə kâ:uĉə;

a:r ← stalno dolgi in staroakutirani r: **ML-2** čó:rən, pór:rstan, smo zevə:rtlə, je vò:rgu, vŕ:sta; **Re-2** otpə:rtə, vò:rglə; **HR-1** zmò:rzənlə, spodò:rsnu; **HR-2a** u pŕ:vmə (razriədə), se rezvò:rne; **Tr-1** u pè:rvo; **Tr-2a** fò:rcoϕ, tapè:rvu 'najprej', mè:rzla.

b) Kratki naglašeni samoglasniki

i ← v prevzetih besedah: **ML-2** g'lixtam; **ML-3a** 'lix-tokù:; **Re-1** g'lix-tok; **HR-1**, **Tr-2a** g'lix;

← jě- (po asimilaciji): **Re-2** za 'ist;

u ← -o: **ML-2** ləx'ku; **Re-2** sa'mu, ləx'ku; **Re-1** lox'ku; **HR-1** sa'mu; **Tr-1** b'lu; lox'ku, to'ku;

← -j: **Re-2** je d'ru, od'ru;

← -iĭ, -ĉĭ, -uĭ, -əĭ, -ov (po asimilaciji): **ML-1** je 'šu, pa-j sə'du, ze'du sə; **ML-2** sə i'mu, je z'bu, je j'mu, je 'tu 'hotel', je po'ju 'pojedel', lonĉ'ku (Rmn); **Re-2** je j'mu,

- je po'ju; **Re-1** rezgər'nu, obər'nu; **Hr-1** j'mu, 'šu, pər'šu, zmərz'nu; **Hr-2a** je 'mu; **Tr-1** ʉtək'nu, odmək'nu; **Tr-2a** i'mu/j'mu;
- ← včasih -aʎ (po asimilaciji): **Re-1** 'du;
- ← a v besedah kakor, manj: **Re-1** 'kukər, 'mujn;
- ü ← ü: po skrajšanju v posameznih primerih: **ML-2**, **ML-3**, **Re-2**, **Tr-2a** 'tüt, 'külkerkrat;
- e ← staroakutirani ě v zadnjih besednih zlogih: **ML-2** tak'lej, tok'le, t'le, takə'lejlej, tū:lej-t'le; **Hr-1** t'lej; **Hr-2a** tok'lej;
- ← staroakutirani ę v zadnjih besednih zlogih: **Re-2** **Re-1** 'več; **Hr-1** 'vęč; **Tr-1** u'zet; **Tr-2a** s'pet, 'več, 'večkat; **Tr-3** 'večkat;
- ← novoakutirani e v zadnjih besednih zlogih: **ML-1** 'ne, se st're; **ML-2** 'nä, u'se; **ML-3a** 'ne; **Re-2** se zəč'ne, so b'le, 'nä; **Re-1** 'nä, ʉ'se; **Hr-1** 'męst, 'nä, ʉ'se; **Hr-2a** zep're; **Tr-1** 'nä, u'se; **Tr-2a** 'nä, u'se, 'ne (nikalnica); **Tr-3** otp're;
- ← a pred j (ali skupaj z njim) in v posamičnih, tudi prevzetih besedah: **ML-1** 'sej; **ML-2** z'dej, mən'de, f'rej; **ML-3a** z'dej; **Re-2** z'dej, mən'de; **Re-1** 'se; **Hr-1** z'dej, 'jęst/'jəs; **Tr-1** 'täm/'tam, z'dej; **Tr-2a** z'dej; **Tr-3** z'dej, nə 'nejvi:ši, 'jest/'jes, mar'de;
- o ← staroakutirani ɔ v zadnjih besednih zlogih: /;
- ← novoakutirani o v zadnjih besednih zlogih: **ML-1** 'on, 'no; **ML-2** 'nɔ, 'on; **ML-3a** 'no; **Re-2**, **Re-1** 'nɔ, ʉ 'kɔš; **Hr-1** ʉ 'gost, 'on, 'nɔ; **Tr-1**, **Tr-2a** 'nɔ; **Tr-3** z'bɔr, 'no;
- ← redko staroakutirani ɔ̣ v zadnjih besednih zlogih skupaj z ʉ: **ML-1** po'toučt; **ML-2** vɔ:ʉk/'vouk;
- ← a pred ʉ: **ML-2** k'nof, p'rou; **ML-3**, **Re-1**, **Tr-3** p'rou; **Hr-1** p'rou; **Tr-2a** 'pou 'padel';
- ← a v posameznih besedah (po vokalni harmoniji): **ML-2** 'tok 'tako', 'koker; **Re-1** 'tokle, 'tɔk; **Hr-1** 'tok; **Tr-2a** 'koker, 'tok, 'tok; **Tr-3** to'ku;
- ← ə za ʉ: **Re-1**, **Tr-3** 'ʉon;
- ← v prevzetih besedah: **ML-2** k'nof, fə'žou; **Hr-2a** məs'kont; **Tr-1** k'nof;
- ə ← novoakutirani ə v zadnjih besednih zlogih: **ML-2** (vi:dla pa) 'səm; **Re-2** 'ʉən; **Re-1** 'dəš; **Hr-1** 'vəs;
- ← staroakutirani i v zadnjih besednih zlogih: **ML-1** 'nəč; **ML-2** so b'lə, 'jət 'it(i)', **ML-3a** u va'sə; **Re-2** so š'lə; **Re-1** 'nəč; **Hr-1** š'lə/'(šəl), 'nəč; **Tr-2a** u Šəguvə va'sə, š'lə, o'mət, s knof'kə; **Tr-3** ʉ'sə;
- ← staroakutirani u v zadnjih besednih zlogih: **ML-1** 'tə; **ML-2** 'tə; **ML-3a** 'tə, s'kəp; **Re-1** s'kəp; **Tr-2a** u čəb'rə;
- ← staroakutirani ě v zadnjih besednih zlogih: **ML-2** 'səm, ʉ'səx, 'təx; **Re-1** sə'dət, 'det, prepə'rət; **Hr-1** mət 'təm;

- ← včasih staroakutirani ɛ v zadnjih besednih zlogih: **Re-1** s'pət;
- ← staroakutirani a v zadnjih besednih zlogih: **ML-1**, **ML-2**, **ML-3**, **Tr-2a** 'jəst; **Re-2** tək'rət,;
- ← v nekaterih besedah ə- ali skrajšanega a: **Re-2** 'kəšne; **Re-1** 'kədər;
- ← o v besedi bolj: **Re-1** 'bəl;
- ← ě po mladem umiku naglasa nanj: **ML-1** 'təga;
- a/á/ą ← staroakutirani a v zadnjih besednih zlogih: **ML-1** sva š'la, 'tam; **ML-2** do 'tam, vaš'ka, an'ga, ri'jau; **ML-3a** 'təm, 'kar, 'čas; **Re-2** b'rat, 'tam, je b'la; **Re-1** ərf'nat, 'tam, b'la; **Hr-1** 'naš, dər'va, tə'ma, u'sa, je b'la, u'stat, 'kar, pərtə 'nam; **Hr-2a** ze 'nas, tak'rat; **Tr-1** 'təm/'tam; **Tr-2a** 'təm/'təm, m'ras, 'kar, p'rát, pərs'la, is'kat, b'rát, 'kašən; **Tr-3** pər 'nas, an'kat, moj'ga, ta'kat;
- ← a po mladem umiku nanj ali po skrajšanju: **Re-2** 'ampək; **Re-1** 'kašnə;
- ← v prevzetih besedah: **ML-2** s'tart; **Hr-1** 'fant; **Tr-2a** š'káf, u š'kaf.
- c) Kratki nenaglašeni samoglasniki
- i ← nenaglašeni i: **ML-1** in; **ML-2** sə i'mu/je j'mu, in, si/sə, igrá:la; **ML-3a** jix, imé:jlə, lè:jtniku, in, u Trá:unikə; **Re-2** ta mlà:jši, in, si, nà:jbulši; **Re-1** de bi, in; **Hr-1** ští:ri, kó:jni, in, možá:karji, u Nè:mčiji;
- ← i po analogiji na naglašeni položaj: **Hr-2a** ti'lej; **Tr-2a** omivá:lə, is'kat, i'mu/ j'mu;
- ← včasih ě (pred j in po zlitju z njim): **ML-2** pó:lij/pó:lej/pó:lej; **Re-2** pó:lej /pó:lij; **Hr-1** pó:li, smijá:lə; **Hr-2a** pokuójniga;
- ← ji- in redko -ji (po asimilaciji): **Re-2** ix; **Tr-3** nə 'nejvi:ši;
- ← ∅ v soglasniškem sklopu rj: **ML-2** ri'jau;
- ← v knjižnih besedah: **ML-2** osmerokó:tnik; **Re-2** á:ntibiotik, kirù:rk; **Hr-2a** imení:ten; **Tr-1** xladí:lnico; **Tr-3** nepremiční:na;
- u ← nenaglašeni u (analogični): **Re-2** čəz ušičsa; **Re-1** kurí:šče; **Hr-1** op sviétmu Antùonə;
- ← -o: **ML-1** ku, ne ti:stu, pu, ogní:lu, tá:ku jəkliənu; **ML-2** ti:stu, okruóglu, rá:nku, glá:tku, ù:nu, zə novu lè:jtū; **ML-3a** rá:nku, tū:lku; **Re-2** rá:klu, nə dá:blu, ujiəlu, lá:nsku lé:jtū; **Re-1** zná:nu; **Hr-1** má:lu, začieļu, rá:nku, poli:lu; **Hr-2a** st'rašnu; **Tr-1** nerjá:nu, xi:tru (!), pá:lu 'padlo'; **Tr-2a** perí:lu, tistu, skú:xalu, má:lu, lú:šnu, fi:nu; **Tr-3** tū:lku, já:ku;
- ← nenaglašeni j: **Tr-3** suziə;
- ← redko o: **Re-1** bul viəče;
- ← -ił, -ěł, -uł, -əł, -ov, ov- (po asimilaciji): **ML-1** je riəku, pa-ubé:jsu, sən sə mí:słu; **ML-2** sə uđá:ru, je odlá:tu, od sovaščá:nu, si potiėku, je z'bu, uciə, kó:zu, suódu (Rmn); **ML-3a** lè:jtniku; **Re-2** zedù:šu, riəku, pozdrá:vu; **Re-1** zrá:stu, uzdí:gnu, uziəlu, ləsiənu, ku; **Hr-1** mó:lu, riəku, spodó:rsnu, zmá:rznu, vé:idu,

zeliá:tu; **Tr-1** korá:ku (Rmn), zgù:bu, stiéku, muógu; **Tr-2a** ri:bəžnu, zgù:bu; **Tr-3** zbió:ru;

← v- in kot predlog: **ML-2** u'se/ù'se; u/ù; **Re-1** usəjá:lə, uzièlu; **Tr-1** u'zet, u'se, u ta pə:rvo; **Tr-2a** u tá:kmə, u šká:fə, u'se;

← v besedi nasproti: **Hr-1** nasprù:tu;

← v knjižnih in prevzetih besedah: **Re-2** dá:tum, á:jmuxt; **Hr-1** já:nuva:rje; **Tr-3** Á:bevè:rum;

e ← nenaglašeni ě (včasih skupaj z j po analogiji na naglašeni položaj): **ML-2** pò:lij/pò:lej/pò:lej, zelù; **ML-3a** pò:lej; **Re-2** zelù; **Re-1** 'tokle; **Hr-1** mejní:lĭ; **Tr-2**, **Tr-3** pò:lej, ʉ trebù:xə;

← nenaglašeni ę: **ML-1** kamn:te košení:ce, se; **ML-2** narejá:nu, tiste, pí:kce (Imn), ó:uce (Imn), se boš oženi:la, ze knò:fä (Tmn), se/sä; **Re-2** ʉ tá:ke má:jxne flá:ške, otuóške ká:pe, se/(se); **Re-1** tiste bú:tarce; **Hr-1** stopní:ce; **Tr-1** s cú:ne; **Tr-2a** perí:lu;

← nenaglašeni e: **ML-1** če/čę/čə, je, en, košení:ce; **ML-2** bli:žje, še, če/čə, fá:ntje, keglí:šče, gərmù:je, ker, prekri:žanu, zeščí:tena; **ML-3a** velí:k, ne muóreš; **Re-1** gərmù:je, še, preporá:nu, rá:če, še má:jnše; **Hr-1** xodí:le, sədé:ĭle, gliédale; **Tr-2a** sə zemlię, še, če; **Tr-3** obdá:učena;

← nenaglašeni a v predponah in predlogih za, na, nad: **ML-1** ze kosi:t, je zepię, neveli:čou, ze'du sə; **ML-2** so zečièlə, se-j neriédlu, neprè:j, smo zevə:rtlə, ze knò:fä, ze ucię, neři:sanu; **ML-3a** ne Xrí:p; **Re-2** ne jəsię, nestá:vət, nelí:vajo, ne žəlùdcə; **Re-1** neriędu, ze sə'dət, ne kù:pəc, nelú:žlə, ze lùon; **Hr-1** neriędu, neprù:tə, nerjá:na, zetù; **Hr-2a** ze kosi:t, se rezvó:rne, netlá:čə, zep're, ne rá:mo, ze 'nas; **Tr-1** neriédlə, ne ká:pə, zetù; **Tr-2a** ne stədə:nəc, ne glá:və, nekmá:lə, ne dú:je, toda: nəprá:j; **Tr-3** zebolí:, toda: zəpò:je, nə 'nejví:ši rá:unə, nə ká:učə, zarosí:;

← včasih nenaglašeni q, o, a v položaju za (funkcijsko) mehkimi soglasniki in pred j, včasih r, ter v vezniku da: **ML-1** ʉ nədé:ĭle, de/də; **ML-2** zá:mle, ot krá:je, 'koker, zgó:rej, de, od čá:je, nē:ĭkej, zú:nej; **Re-2** de/də, prodá:jejo; **Re-1** gredá:še, de, rezgərní:lə, rezgər'nu, dò:lej; **Hr-1** zí:trej, já:nuva:rje, ot krá:je, kù:mej, de, lí:nije, znuótrej; ← včasih nenaglašeni ə, i: **ML-2** stezię, smo se klenčá:lə 'klinčali'; **Tr-2a** de, 'külkerkrat, skú:jeu, sej;

← včasih -ej (po asimilaciji): **Re-2** posiebā;

o/ö ← nenaglašeni q: **ML-1** zgodoví:no, sə sosé:ĭdam, parùočno oblè:ĭko, Z Ložá:novəm, so; **ML-2** smo, stá:jo (Ted), ne buódo, jo, sodní:k; **ML-3a** med vò:jno, so, šù:lo; **Re-2** odrá:jo, so, s tá:ko dò:ugo pà:lco, sproži:la; **Re-1** narjá:no, já:mo, so, smo; **Hr-1** nē:ĭso, krá:vo (Ted), kə sosè:ĭdə, možá:karji, xí:šo (Ted), ʉ ná:šo mí:zo; **Hr-2a** ne rá:mo; **Tr-1** já:mco, jo; **Tr-2a** i:majo, smo, eno prá:ĭmo, s krá:vo; **Tr-3** pò:jəjo, zdrá:vo kmečko, buódo;

← nenaglašeni o in q v notranjih zlogih in v vzglasju: **ML-1** bom pové:ĭdou zgodoví:no z Gorię, Z Ložá:novəm, ot tię, kosùo, košení:ce, ogní:lu, oslùo;

ML-2 po u'səx, je po'ju, kù:lkor, si-jx dobi:u, lonč'ku, odzdí:gnu, doží:vu, okù:lə, gospodá:r, se boš oženi:lə, očí:, otrù:k, dobi:u; **ML-3a** otrù:k, xodí:l/xodí:lə; **Re-2** od Mi:rkota, lovi:u, otpà:rtə, pozdrá:vu; **Re-1** poplí:lə, očí:stlu, dozoré:ilu; **Hr-1** joká:lə, pové:jdala, mət 'təm čá:som, objuókana, opà:jšalə, kropi:t, nerá:uñost; **Hr-2a** omè:jk, ze kosi:t; **Tr-1** korá:ku, odrá:žzalə, lovi:u, dobi:u, po; **Tr-2a** ovi:lə, po, gorkùo vodùo, nosí:lə, rokię omí:lə; **Tr-3** otružškə, po potrá:jbə, ponó:čə, možà:sposodí:lə;

← nenaglašeni a pred u: **ML-1** pové:jdou, neveli:čou, porouná:š; **ML-2** zmá:gou, bé:žžou; **Re-2** nəká:pou; **Re-1** čá:sou 'česal', obrá:čou; **Hr-1** plá:čou; **Tr-1** juókou; **Tr-2a** zmá:gou, fǝ:rcou; **Tr-3** lá:žou;

← včasih a, ə (po vokalni harmoniji): **ML-2** tok'lej, kok, nękokù:; **ML-3**, **Re-2** tokù:; **Re-1** lox'ku, g'lix-tok, tok'le(j); **Hr-1** tokù:; **Hr-2a** tok'lej, tokù:; **Tr-2a** lox'ku, to'ku, kokə; **Tr-3** tok'lej, to'ku;

← nenglašeni ɭ skupaj z u (po analogiji na naglašen položaj): **ML-2** voukù:va, voukię;

- o ← nenaglašeni ə: **ML-1** kó:səc, Gùlčək, siédəm, sən; **ML-2** polé:inčək, katiér, é:dən, čó:rən, ká:kəřən, ləx'ku; **ML-3a** uóřəm; **Re-2** kədáj; **Re-1** ká:řən, ne kù:pəc; **Hr-1** stəžə, tə'ma, səm, muókər, kətiér; **Hr-2a** svi:tək; **Tr-1** utək'nu (toda: utakní:lə), á:dən; **Tr-2a** čəbri:čək, ná:řsəm, 'kařən; **Tr-3** na ká:jdən;

← nenaglašeni i: **ML-1** nəró:čət, z Ložá:novəm, kə-j, sə, pər šciérə, staré:jšə, kó:sət, bərsí:lə; **ML-2** sə, nariédlə, so jmá:lə, sá:mə, zečielə, so rá:klə, pər strá:nə, po ti:stə di:lə, učá:səx, mədvá:; **ML-3a** xodí:l/xodí:lə, imé:ilə, u Trá:unikə, u Trá:unək, vó:jnə 'čas; **Re-2** u dəlá:unəcə, lovi:lə, pó:uxə, otpà:rtə, u tistəx spá:lnəx, **Re-1** usəjá:lə, pú:stlə, vəsó:ka; **Hr-1** mó:glə, gá:žət, dó:stə, pəjá:čo (Ted), dožəvé:ilə; **Hr-2a** smo učá:səx rá:klə, netlá:čə; **Tr-1** tó:uklə, utakní:lə, k-jəx, po nó:gə; **Tr-2a** ovi:lə, ká:mnə (Imn), po tistəx ká:mnəx, učá:səx, prá:lə, jət, u ù:nə, ta stá:rə; **Tr-3** má:jšənə pəuskə; ná:řə zbó:rə, xó:dət, ù:nəm;

← nenaglašeni u, nječkrat v D/M sam. in prid. m sp. ed.: **Re-1** šəši:u, səxù:; **Hr-1** u tá:cmə sné:igə, kmá:lə; **Hr-2a** u pǝ:vmə razriédə; **Tr-1** ne ká:pə; **Tr-2a** ne stədá:nəc, u šká:fə, bəčá:lə, u'seskəp; **Tr-3** u trebù:xə, nə ká:učə;

← nenaglašeni ě: **ML-1** pa-j sə'du; **ML-2** čəs, mən'de; **Re-2** u dəlá:unəcə, ləpię, čəž; **Re-1** usəjá:lə, sə'dət, ləpù:; **Hr-1** snəgá:, sədé:ile; **Hr-2a** sənù:; **Tr-3** ləpù:;

← nenaglašeni e (predvsem ob zvočnikih): **ML-2** u nədé:ile, če/čə, jəklięnu, tá:pən; **Re-2** ne jəsien, dolúčən, dəbiélə; **Re-1** parpálá:lə; **Hr-2a** ná:səš; **Tr-2a** vli:kəm;

← včasih nenaglašeni ę (predvsem ob zvočnikih): **Re-2** ne žəlùdcə; **Hr-1** Məsá:rjeva; **Tr-3** pá:mət;

← nenaglašeni a: **ML-1** á:mpək, nəró:čət, zə rəzè:rvo; **ML-2** špi:čəstu, de/də, ob nədá:iləx, zə dná:r, rəsklá:lə, pərpá:ləu; **Re-2** tək'rət, nəbá:rejo, 'ampək, nəvé:jšlə, nə dá:blu, z gləvùo, nəká:pou, pò:uxar/pò:uxər; **Hr-1** kədər; **Tr-2a** 'kokər, kədər;

← redko nenaglašeni a skupaj z j (po asimilaciji): **Hr-1** čá:kə;

← nenaglašeni a (> e) v predponah in predlogih (mlajše): **Tr-3** zəpó:je, nə 'nejvi:ši rá:uənə, nə ká:učə, toda: zebolí:, zarosí:;

← redko nenaglašeni o: **ML-1** bəl 'bolj'; **Re-1** má:l/má:lə/má:lu, korí:tə; **Hr-1** kmá:lə; **Tr-1**, **Tr-2a** bəl;

← nenaglašeni r skupaj z r: **ML-2** gərmù:je, se je obərní:l; **Re-2** dəržá:lə; **Re-1** rezgərní:lə, po vərsté:ix, gərmù:je; **Hr-1** dər'va, zmərz'nu; **Tr-3** sərce, otərdù:;

← Ø (največkrat pred zvočnikom po onemitvi samoglasnika za njim): **ML-1** sə sosé:jdə, pər šciérə, bərsí:lə; **ML-2** pər Žá:garjəx, pərpá:ləu, počiépnə; **ML-3a** lè:jtəncə; **Re-1** mō:gəl, rá:kəl, pərjiéla, əfná:lə; **Hr-1** mi:sənlə, zmə:rzənlə, pərs'lə; **Tr-2a** pərs'lə, pərná:slə, səprá:lə; **Tr-3** pərs'lə, pərs'lənu;

← v prevzetih besedah: **ML-2** fə'žəu, rá:bəl;

a ← nenaglašeni a: **ML-1** al, pa, piétkat, klé:pat, mō:gla, kō:sa, kamni:te, slabù:, í:maš; **ML-2** skaká:l, pa, sami:, do tizga ri:sa, narejá:nu (!), í:majo, ot krí:ža, pà:dala, s pá:jska, po pí:kax, ta zà:dna vj:sta, sta šlí:šala; **Re-2** pə:uxar/pə:uxər, zdrá:va má:ža, z maščə:bo, za čəz ušiésə; **Re-1** tá:kə kləuəpca, glaví:ce, pogliédət, lé:žat, narùəčaj; **Hr-1** pa, ná:ša, má:ma, rá:kla, sa'mu, pí:xat, možá:karji; **Hr-2a** mrá:žə; **Tr-2a** kú:xat, gō:rka vō:da, k-ná:jsva, ga; **Tr-3** má:žšə, sí:la, újsta, razmí:šlam;

← redko a po izgubi naglasa: **ML-1** ('təga);

← včasih nenaglašeni in o neposredno pred naglasom (ostanki te vrste akanja): **ML-1** parùəčno oblè:jkə; **Re-2**, **Re-1** damù:; **Hr-1** damù:; **Hr-2a** klabù:k, klabù:kə (Imn); **Tr-2a** damù:; **Tr-3** mar'de;

← včasih o, e (v nikalnici ne) in sekundarnega ə (pred r?): **ML-2** kù:kar; **Re-1** parpəlá:lə, kukar; **Tr-3** navá:im;

← e v besedah en, ena, eno (položajno e-jevsko akanje): **ML-1** an/en; **ML-2** an'ga, ano; **Re-1** anu, ane; **Hr-1** ana; **Tr-3** an'kat, ana;

← ə po analogiji na naglašeni položaj: **ML-2** sovaščá:nu; **Re-1** laná:; **Tr-2a** u (Šəgəuəvə) va'sə;

← v končnici O ed., redko M mn. sam. m sp. in v prislovih: **ML-2** z á:tam; **Hr-1** zmiəram; **Tr-2a** po tistəx ká:mna/ po tistəx ká:mna;

← v prevzetih in knjižnih besedah: **ML-2** ží:xar, papi:rčke; **Hr-2a** rù:zake (Tmn);

Ø ← i: **ML-1** al, blu, dō:st, stá:r, tut, tì:st; **ML-2** nariédlə, kətiér, pá:lca, blu, pər, mətá:l, jmá:l, guəpca, pí:kce (Imn), pərpá:ləu, u štá:lco, se-jx, kù:lkor, tù:lk, b-rá:kla, kà:r-s, počiépnə, okù:l, zá:t, pərjiéu; **ML-3a** xodí:l/xodí:lə, blù:, lè:jtəncə; **Re-2** je b'la, 'pa-jx, al, tūd/tūt, prá:u, prá:ujo, má:šte 'mažite'; **Re-1** bú:tarce, pō:l, əfná:lə, ku-b, blù:/blu, ble, dà:l, dō:l, glá:dla; **Hr-1** prá:u, pərs'lə, prà:m, ná:-b, mi:sənlə, zmə:rzənlə; **Hr-2a** blù:; **Tr-1** já:mco, al, tūt, blu, kiə, po nuək; **Tr-2a** smō dé:l, jmá:l, səprá:lə, z Anžietəuga, pərná:slə, dō:st; **Tr-3** pər, tù:lku, tù:t;

← u: **ML-1** bərsí:lə; **ML-2** blí:z, t'le; **Re-2** dərgá:č; **Re-1** krí:lu;

- ← ě: **ML-2** tizga; **Re-1** tizga; **Hr-1** op sviětmu, u tá:cmə; **Hr-2a** u p̄:vmə, od mājga; **Tr-2a** z Anžičouga;
- ← e: **ML-2** če-j; **Re-2** dərgá:č;
- ← ę: **ML-2** nərjá:n;
- ← ə: **ML-1** člól:uk, nól:rc; **ML-2** kiēr; **Hr-2a** omě:jk; **Tr-2a** stədá:nc;
- ← o, q: **Hr-1** pərtə ('nam) 'proti';
- ← redko -o: **ML-1** má:l; **ML-2** má:l, nərjá:n, tū:lk, (ti:st)/ti:stu; **ML-3a** veli:k; **Hr-2a** má:l.

Soglasniki

a) Zvočniki

- v ← u pred samoglasniki in v vzglasju lahko tudi pred zvočniki: **ML-1** vam, pové:idou, zgodoví:no, sva, z Ložá:novəm; **ML-2** sovaščá:nu, zevə:rtlə, vovká:lə, vé:jš, ví:dla, vrá:š, vré:ilj; **Re-2** lovì:u, vzá:me, u tistəx spá:lnəx vré:čax, vá:ba; **Re-1** ví:le, glaví:ce, vərstù; **Hr-1** 'vęč, krá:vo, vzíelə, vé:jjo; **Hr-2a** ne vé:jš, med nì:vamə, vodie; **Tr-1** lovì:u, u ta pə:rvo; **Tr-2a** u Šəguóvə va'sə, ná:jsva, vodie, žvi:na;
- [u] ← u, l pred soglasniki in v izglasju: **ML-1** biu, pové:idou, skléá:pou, u nədé:ile, zə usá:k-dan, prá:umo, porouná:š; **ML-2** učá:səx, u'se/u'se, uziéu, xlè:u, ó:uce, po u'səx, ri'jau, bə:u, pərpá:ləu, u štá:lco, dobi:u, sə pərtjiéu, sə bé:ižou; **Re-2** lovì:u, prá:ujo; **Re-1** uzdí:gnu, p'rou, šəši:u, stá:u; **Hr-1** prá:u, u 'gost, u'sa, rá:una, plá:čou, us'tat; **Hr-2a** u šù:lo, učá:səx; **Tr-1** má:tou, utək'nu, lovì:u, učá:s; **Tr-2a** učá:səx, u zá:mlə, fə:rcou, skú:jeu; **Tr-3** prá:ujo, p'rou use obdá:učlə, biu, lá:žou;
- ← u-: **ML-2** udá:ru; **Re-2** je ujičlu;
- ← včasih v- pred ə (> o): **Re-2** 'uən; **Re-1**, **Tr-3** 'uon;
- ← ł skupaj z o (po analogiji na naglašen položaj): **ML-1** po'toučt; **ML-2** vovká:lə, vovkù:və;
- ← redko o: **ML-1** pa-ubé:isu;
- j ← i: **ML-1** je, zú:trej, ká:j; **ML-2** fá:ntje, narejá:nu, z'dej, í:majo, ri'jau, dvá:jsət, ká:j; **Re-2** je, jo, pól:lij, nelí:vajo, prodá:jejo; **Re-1** usəjá:lə, je, dól:lej, já:ma; **Hr-1** jò:j, joká:la, vé:jjo, zdej, pól:lij; **Hr-2a** ká:j, je, omě:jk; **Tr-1** se-j juókou, nerjá:nu; **Tr-2a** nəprá:j, í:majo, u já:mco; **Tr-3** pól:jəjo, moj'ga;
- ← ĭ- (protetični v nekaterih besedah): **ML-2** 'jət; **Tr-2a** jət;
- ← n skupaj z j med samoglasniki: **ML-2** fəžouká:jne; **Re-1** má:jnše, 'mujn 'manj'; **Hr-1** kó:jnă;
- ← ě skupaj z e (po analogiji na položaj pod dolгим naglasom): **ML-2** premejšá:lə; **Hr-1** se mejní:lj;
- ← i-: **ML-2** jmá:il/jmá:lə, j'mu/i'mu; **Re-2** j'mu; **Re-1** jmé:ilə; **Hr-1** j'mu, jmè:ila/jmè:la; **Hr-2a** smo jmá:ilə; **Hr-1** jmá:l(ə);

← v prevzetih besedah: f'rej; **Hr-1** já:nuva:rje; **Tr-2a** fà:jn; **Tr-3** televi:zjo;

l ← **l** pred zadnjimi in sprednjimi samoglasniki in včasih pred zvočniki: **ML-1** lè:iŋ, j-blu, sva š'la, oblè:iiko, člò:uk, má:l, oslùo, ogní:lu; **ML-2** klenčá:lò, okruòglu, pá:lca, bli:z, b-rá:kla, ləx'ku, lé:itu, zəslú:žu; **Re-2** lovi:lò, z gləvùo; **Re-1** lá:n, 'tokle, dé:iļu, ví:le, 'kulkar; **Hr-1** mò:lu, má:lu, mò:uzla, u gosti:lnə, bli:žna, poli:lu; **Hr-2a** je blù:, tù:le, rá:kəl škluoća; **Tr-1** bli:žalə, lù:kne, pá:lca, lovi:u; **Tr-2a** perí:lu, ovi:lə, ne glá:və; **Tr-3** ləpù:, rá:kla;

← **l**: **ML-1** klé:pat, u nədé:ile, bəl; **ML-2** d'le, kəglá:lə, zá:mle, ob nədà:iłəx, pərpá:ləu, rá:bəl, klú:č; **Re-2** nə:jbulši; **Re-1** pəlá:lə, lé:žat; **Hr-2a** škluoća; **Tr-1** bəl; **Tr-2a** u zá:młə; **Tr-3** razmí:šlam;

← -tl- po onemitvi t: **ML-2** pò:lij/pò:lej/pò:lej; **Re-2** pò:lij/pò:lej; **Re-1** pò:lij; **Hr-1** pò:li/ pò:l/pò:tlej;

← skupin tl, dl v del. gl. na -sti -em: **Tr-1** je pá:lu; **Tr-2a** 'pou;

r ← **r**: **ML-1** z Gorie, je riəku, se st're; **ML-2** rì:s, neriédlu, prá:zna; **Re-2** zvečier, xrù:ške; **Re-1** prepə'rət, strá:n; **Hr-1** rá:kla, prá:u, grié, gò:rə; **Hr-2a** prí:de, nùoťər; **Tr-1** nepri:mər, trí:, trá:i̯ba; **Tr-2a** pərs'la, mə:rzla, nùoťrə, drú:gəč; **Tr-3** sərčie, z'bər, zdrá:vo;

← -že (po rotaciji): **ML-2** kù:lkor, kà:r-s; **Re-1** kədər;

← **f** v izglasju in pred soglasniki ter **f** skupaj z **j** pred samoglasniki: **ML-2** zə dná:r, pər Žá:garjəx, gospodá:r;

m ← **m**: **ML-1** vam bom, siédəm, mí:slu, kamni:te, prá:umo; **ML-2** smo jmá:ił, 'tam, má:l, 'səm, mí:šə (Imn); **Re-2** damù:, vé:im, mǎ:st; **Re-1** gərmù:je, smrè:ik (Rmn), 'tam, sà:m; **Hr-1** zmičram, mò:uzla, kmǎ:lə; **Hr-2a** smo jmá:ił, má:l; **Tr-1** já:mco, má:toy; **Tr-2a** smo zməncá:lə, má:lu, 'təm, ná:i̯səm, o'mət, má:ma; **Tr-3** razmí:šlam, ù:nəm, moj'ga možà:;

n ← **n**: **ML-1** lè:iŋ, u nədé:ile, ogní:lu, zediéneš; **ML-2** polè:iŋcək, narejá:nu, neri:sanu, nè:i̯kašnu, sodní:k, dná:r; **Re-2** nùoťri, 'uən, žgá:ncə; **Re-1** zná:nu, nerjá:ne; **Hr-1** 'on, in, nè:iso, snǎ:ik, nerjá:na; **Hr-2a** sənù:, netlá:čə, st'rašnu, imení:tnə; **Tr-1** ò:n, brá:nu, ná:lašč; **Tr-2a** ne stədá:nəc, nosí:lə, žvi:na, ò:n; **Tr-3** an'kat na kǎ:i̯dən;

← redko -m: **ML-1** sən sə mí:slu;

← m-m > m-n (po prekozložni disimilaciji): **Hr-1** mi:sənlə;

← **n** pred soglasniki in za njimi ter v vzglasju: **ML-1** ogní:lu; **ML-2**, **Re-1** ta zǎ:dna; **Hr-1** bli:žna; **Hr-2a** med ni:vamə; **Tr-1** lù:kne, s cú:ne; **Tr-3** mǎ:nka, pərsluənnu;

← **n** skupaj z **j** med samoglasniki: **ML-2** fəžoukǎ:jne; **Re-1** má:jnše; **Hr-1** kò:jni.

b) Nezvočniki

Nastali so iz izhodiščnih soglasnikov, poleg tega pa še:

p ← **b** v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki: **ML-3a** ne Xrí:p; **Hr-1** op;

- t ← d v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki: **ML-1** ot tię; **ML-2** ot krí:ža, ot krá:je, tùot pa, 'tüt, zá:t vò:rgu, toda: od čá:je; **Re-2** 'tüt, ot; **Hr-1** ot, u 'gost, kuót, tùot, mət; **Tr-2a** 'tüt, tùot, suótčək, pová:it 'povej'; **Tr-3** tù:t, otp're, rat, pret televi:zjo;
- ← po pristopu v besedi jaz: **ML-1** 'Jəst/'jəs; **ML-2, ML-3, Re-2** 'jəst;
- c ← k (ostanki 2. psla. palatalizacije velarov): **ML-2** tá:cəx; **Hr-1** u tá:cmə;
- k ← g v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki: **ML-2** krùoqk; **Hr-1** sná:ik; **Tr-1** po nuoqk; **Tr-1** drù:k-pot;
- ← t v primerih, ko skupina ni bila analogično vzdrževana: **Tr-3** ká:jdən;
- d ← vrinjeni v soglasniški skupini zr: **ML-3a** zdrá:vən;
- s ← z v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki: **ML-2** čəs špá:go, s pá:ijska, počięs, čięs, toda: blí:z je; **Tr-2a** m'ras;
- š ← ž v izglasju in pred nezvenečimi soglasniki: **ML-2** krí:š; **Re-2** zə nò:ške; **Re-1** 'dəš; **Hr-1** mùoš;
- ← včasih s (po prekozložni asimilaciji s-š > š-š): **ML-2** sta šlí:šala, toda: ste slí:šalə; **Re-1** šəši:u;
- ← x v skupini xč-: **ML-1** pər ščiérə;
- ← po onemitvi k v skupini kš: **Re-1** tù:šənlə;
- z ← s pred zvenečimi soglasniki: **ML-2, Re-1** tizga;
- ← c (< k po 2. psla. palatalizaciji): **Re-2** tá:zga;
- ∅ ← k-k > k-∅: **ML-2** nē:ikašnu; **Re-2** kəšne; **Re-1** ká:šən, kašne, 'kašnə; **Tr-3** kašno;
- ← včasih v pred m: **Hr-1** prá:m;
- ← včasih d v besedi vidiš: **Hr-2a** viš.

Prozodija

- Naglasno mesto je kot v izhodiščnem sistemu, le da je govor izvedel umik naglasa na prednaglasna e in o; končniški naglas v drugih primerih je dobro ohranjen.
- Dolžina samoglasnikov je kot v izhodiščnem sistemu z naslednjimi razlikami:
- Dolgi so samoglasniki, ki so bili kratko akutirani v nezadnjem besednem zlogu (zgodnja podaljšava skrajšanih starih in kratkih novih akutov).
- Dolgi so samoglasniki po umiku naglasa na prednaglasna e in o.
- Tonematika je kot v izhodiščnem sistemu z naslednjimi razlikami:

Ů: ← po podaljšavi akutov v nezadnjem besednem zlogu;

← po umiku naglasa na prednaglasna e in o;

Ů: ← po metatoniji v nekaterih pregibnih oblikah, ki ni splošnoslovenska (npr. dă:ilala, pri:dna).

7.5 Besedila

Snemanje vseh posnetkov na terenu in transkripcije posnetkov ML-2 in Tr-3 so se odvijale v sklopu projekta ŠIPK Slovar starega orodja v Loškem Potoku (razdelek 1.3), vse druge transkripcije pa za namen tega prispevka in jih je opravila avtorica prispevka.

7.5.1 Informatorji, snemalci in čas posnetkov

Besedila so bila pridobljena z vodenimi pogovori snemalcev z informatorji. Vsi informatorji so domačini, rojeni in živeči na območju Loškega Potoka, vendar ne vedno v vasi bivanja, zato so ti označeni s črko a poleg številke. Pri njih navajamo tudi izvorno, večinoma rojstno vas ter hišno ime. V opisu govora in besedilih so označeni z okrajšavami, pri čemer je prvi del dvočrkovna okrajšava za vas, za vezajem pa je številka informatorja. Znotraj vasi so razvrščeni po starosti, najstarejši ima št. 1, in po izvoru z okrajšavo vasi.

ML-1 Jože Anzeljc, p. d. Štalarjev, roj. leta 1934 v Malem Logu, živi v Malem Logu. Posnela: Vera Smole – VS, 16. 3. 2018 (Slika 7.4)

ML-2 Ivana Debeljak, p. d. Tuomaževa; roj. leta 1934 v Malem Logu (p. d. pri Ta Zgurejnih), poročena k Tuomaževim v Mali Log. Posnela: Špela Zupančič – ŠZ, Rok Mrvič – RM, 7. 4. 2018.

ML-3a Zofija Anzeljc, p. d. Štalarjeva, roj. leta 1934 v Šegovi vasi (p. d. pri Jakopčevih); poročena k Štalarjevim v Mali Log. Posneli: Maja Keržič – MK, Maja Hajdinjak – MH, 23. 3. 2018 (v pogovoru na začetku sodelovala še Vera Smole – VS).

Slika 7.4:

Na terenu pri Zofiji in Jožetu Anzeljcu, p. d. Štalarjeva, v Malem Logu, 23. 3. 2018.
(Foto: V. Smole)

Šv-1a Ivana Lavrič, p. d. Matičeva, roj. leta 1935 v Malem Logu, (p. d. pri Tu(o)maževih), poročena k Matičevim v Šegovo vas. Posnela: Maja Keržič – MK, Rok Mrvič – RM, 6.–7. 4. 2018.

Re-1 Antonija Buček (AB), p. d. Bučkova Tuončka, roj. leta 1929 v Retjah (p. d. pri Uoglarjevih), poročena z Bučkom, živela na Hribu, nato v Retjah. Posnela: Vera Smole – VS, 6.–7. 4. 2018 (Slika 7.5).

Re-2 Stanka Kordiš, p. d. Čaletova, roj. leta 1953 v Retjah (p. d. pri Ovčarjevih), poročena k Čaletovim v Retje. Posnela: Rok Mrvič – RM, Špela Zupančič – ŠZ, 7. 4. 2018.

Hr-1 Anica Marjanovič, Idukova, roj. leta 1928 (umrla 2020) na Hribu (p. d. pri Idukovih), poročena z Markom Marjanovičem, tudi po poroki živela v domači hiši na Hribu. Posnela: Dejan Gabrovšek – DG in Špela Zupančič – ŠZ (v pogovoru sodelovala hči Marija Žagar – MŽ in na začetku Bogdana Mohar – BM), 6. 4. 2018.

Hr-2a Ivana Debeljak, p. d. Banetova, roj. leta 1933 v Travniku (p. d. pri Antuonovih), poročena na Hrib s Kadečim Mirkom iz Šegove vasi, ki je živel pri Banetovih na Hribu. Posnela: Rok Mrvič – RM, Karmen Krnc – KK, 24. 3. 2018.

Tr-1 Franc Benčina, p. d. Tekavkən, roj. leta 1938 v Travniku, živi v Travniku ter

Tr-2a Danila Benčina, p. d. Tekavkna, roj. leta 1945 v Šegovi vasi (p. d. pri Matičevih), poročena k Tekavknim v Travniku. Posneli: Bogdana Mohar – BM, Dejan Gabrovšek – DG, Špela Zupančič – ŠZ, 6.–7. 4. 2018.

Tr-3 Travnik, Frančiška Debeljak, p. d. Brinarjeva Fani, roj. leta 1947 v Travniku, po poroki (z Zajčim Lojzom iz Retij) ostala doma v Travniku. Posnela: Bogdana Mohar – BM, 2018.

Slika 7.5:

Antonija Buček,
p. d. Bučkova
Tuončka iz
Retij, prikazuje
pređenje volne
6. 7. 2018.
(Foto:
V. Smole)

Nič klepat

ML-1 Sklá:pat. Al pa če-j bių kó:səc lè:jn, je 'šu klé:pat, pa-j sə'du. 'Ne? 'Təga j-blu dó:st. 'Jəst vam bom pové:jdou zgodoví:no z Gorię. Z Gorię sva š'la sə sosé:jdám nəró:čət parùòčno oblè:jko. Z Ložá:novəm, 'ne. 'Pa-j bių tù:, tù: je bių stá:r ó:ča ot tię, kə-j ma Gùlčək. Stá:r ó:ča, z Gorię. Je bių ku an antekrì:st. In smo blə 'tam, pa-j bių pər ščiérə, 'ne, staré:jšə čló:uk. In 'on je riéku, de je skléá:pou ų nədé:ile siédəm kosò:ų. Zə ųsá:k-dan á:no, á:no pa zə rəzə:rvo, čə se st're. Pa-ųbé:įsu jix gó:r ne ti:stu, 'ne. /../ Sən sə mí:slu, ti sə ži:ų nó:rc, 'jəs səm 'šu tut po piétkat klé:pat. Ti:st je bių ku en nó:rc ze kosì:t. Ti:st je zú:trej zepięų in je mō:glá kó:sa kó:sət ceų-dá:n. 'Nəč klá:pat! Ker de kięx xuot klá:pat, je lè:jn! 'Ne? Tù: muorš kosùò miérkat, á:mpək so blie kamni:te košeni:ce, 'ne, 'tə. In mi: smo tüt bəl slabù: bərsi:lə, al ká:j-st vejim ká:j. Neveli:čou sə se, 'pa-s šu má:l po'toučt. 'Ne. Já:. Al pa ze'du sə, 'ne, ze'du sə, pa .. 'no. 'Sej í:masə ogni:lu, 'ne, in maš oslùò, in ogni:lu prá:ųmo tá:ku jəklięnu, de porouná:š, 'ne, čə zedięneš.

Igre take in drugačne

ŠŽ: Kaj ste se pa kaj igrali?

ML-2 Já:, smo 'se, ojà:! Ti:stu smo skaká:l, čəs špá:go sə ská:kou. /../

Pó: smo se klenčá:lə. Smo jmá:lj pa tak'lej, ka smo 'tok sami: neriędlə, reci:mo tá:kole okruóglu polè:inčək, pa špí:čəstu, 'nä, pó:lij je bių pa rì:s, pa sə tok'le ųdá:ru, də je odlá:tu, pa čə je odlá:tu, kətięr je d'le, 'nä. Pa čə sə do tizga rì:sa blíz je, t'le sə pá:lco i'mu, pa je blu rá:nku s'tart, pa ųdá:ru, pa kięr je blízje do 'tam, če-j pa ų rì:s, je blu pa še bù:l – tá:k krùòk, rì:s.

Pa kəglá:lə so se. Tam'lej pər Žá:garjə so jmá:lə fá:ntje kəglí:šče, narejá:nu tokù:. In sá:mə so sə kəglię neriędlə. Z'dej tù: í:majo tiste stezię pa ti:stu, 'nä, 'tok so jmá:lə pa g'lixtam, k-je krí:š pər Žá:garjəx. 'Tam, 'tam so rá:nku zečięlə, ot krí:ža so blè: – gərmù:je blù:, 'nə, pa sosé:įska, so rá:klə sosé:įska, tù: je bla vaš'ka zá:mle, 'nä, sovaščá:nu, se-j rá:nku ži:xar neriędlu. 'Nə, pa so neriędlə 'tam, ker je kù:glá pà:dala, so neriędlə, də nej šla čies, 'nä, plù:t, tá:k počies, pər strá:nə j-bla spiet žá:ganca, t'le ot krá:je, kə so pa kù:glo mətá:l, so jmá:l pa tù:də di:lo, b-rá:kla, žá:ganco štì:r mé:tre dó:ųgo, in si má:l potiéku po ti:tə di:lə, pa kù:kər jəx je pó:lij neprè:j z'bu. Nəprè:j je blu pa glá:tku, s pá:įska. Ti:stu so fá:ntje ob nədá:įləx kəglá:lə – ųčá:səx so še zə dná:r, tú:də.

Pó: smo jmá:l tá:kule'lej, smo zevə:rtlə, je blù: tokle'lej ə á:na ə kù:kar á:na guópca nərjá:n, kó:k bə rá:kla – kokər osmerokó:tnik. 'Pa je blù: »Dá:j é:nga, dà:j dvà:, vzé:mi é:nga ...« 'Pa smo ze knó:fá. Pa smo zevə:rtlə, pa kor se je obərnì:l, pa sə daų k'nof, an'ga, al sə ga ųzięų, al s-pa ú:zmi s've. {smeh}

Al pa voųká:lə smo sä. Smo jmá:lə pa neri:sanu, tok'lej smo jmá:jlə rì:sanu, /../ tok'lej, pa 'səm, pa 'səm, pa 'səm [riše]. Tù: so blə rá:nku kok štì:r takə'lejlej, vé:įš. Pó:lej pa prekri:žanu 'səm, 'səm, 'səm pa 'səm, tùot pa pí:kce. Tù:lej-t'le je bių zdó:lej xlè:ų, 'nä, tlè:lejgó:r so ble ó:ųce, po ų'səx 'təx pí:kax, edi:nu ta zá:dna vř:sta je bla prá:zna, t'lej sta pa voųkù:va /../ stá:jo miérkala, de ne buòdo šle ucieų nùòtər, 'nä. – Sta že šlí:šala tù:? Š, R: 'Ne.] 'Nə, in pó:lej é:dən je j'mu voųkię, é:dən ucie. Pó:l smo pa fəžùòle rəsklá:lə, 'nä, voųkù:və so blə čó:rən fə'žou, ù:nu ri'jau, bè:ų al ká:kəršən žię ze ucie, 'nä. Ó:ųca je šla

Ži:xar sam dó:lə, vó:uk je pa 'koker je 'tu. In če je bla tã: pí:ka f'rej, pa tã: f'rej zgó:rej, pa t'lej na sré:ĩdə ó:uca, jo je 'on læx'ku pol'ju, če je bla pa zešč'i:tena, jo pa né:ĩ muógu. In tũ: sə muógu tu zelũ: zelũ: miérkat, de sə jo pərpá:ləu Ƴ štá:lco. In če sə ti: pərpá:ləu u'se ucie Ƴ štá:lco – se-jx je blu mən'de okul dvá:jsət – voukã: pa dva, če ne si biƳ pa kó:zu, če ti-jx je 'vouk, je biƳ pa on zmã:gou. Já:, tũ: smo še mədvã: z á:tam igrá:la.

Al pa fəzoukã:jne nê:ĩkašnu, so pa nəkokũ: tri: fəzũolə, ti:stu pa né:ĩsəm 'jəst se p'rou, de bi bla p'rou znã:la, vi:dla pa 'səm. O dó:st smo 'se!

Al pa ští:rə: tã:t, rá:bəl pa sodní:k. Pa smo ti:stu – zvĩ:te papi:rčke jmã:lə, gó:r je pisá:lu tã:t, rá:bəl pa sodní:k pa kã:j še – ští:rjə so b'lə. Ę:voti. Pó:lej pa: tã:t je biƳ tá:pən, če sə ti:stu, rá:bəl je tiépu, sodní:k je pa suódu. Kũ:lkor je on riéku, tũ:lk si-jx dobi:Ƴ. {smeh} Já:.

K-je blũ: pa zə novu lé:ĩtu, je blũ: pa 'tũt Ƴsesũorte, b-rá:kla, vrã:š al pã:nana, 'nã. Smo pa 'tə tokũ:: šiəst lonč'ku dé:ĩlə, tá:cəx od čã:je, 'nã. Ę:nu je blu klũ:č, pórstan, cú:la, – pa kã:j še? – pa dnã:r. Pó:lej pa tistu premejšã:lə in kã:r-s odzdĩ:gnu, ti:st sə rá:nku ti:stu lé:ĩtu doži:vu. Če sə klũ:č, sə biƳ gospodã:r, če sə cú:lo, s-mogu 'jət okũ:lə – ste slĩ:šalə tũ:? – [ŠZ, RM: Ne.] če sə dnã:r, boš nê:ĩkej zəslũ:žu, če sə klũ:č, boš gospodã:r, če sə pórstan, se boš oženi:la, če 'ne boš pa pər .. /neraz./ {smeh}. Tok'lej smo se.

Al 'pa, smo rá:klə vré:ĩlj mí:sə. Smo sə pa – angã: oči: zevzã:lə, ta drũ:gə poskrĩ:lə pa lovĩ:lə.

Pa čiepka ri:s. Smo bli pa zũ:nej, 'nã, je blu dó:stə otrũ:k, smo se læx'ku igrá:la. Pa smo počiépənlə tok'lej okũ:lə, počiépənlə, pó:lej je pa é:dən okũ:l šu, je pa ano cú:nco tok'lej zã:t vð:rɡu, tok'lej, pa če sə pərjiéƳ, sə bé:ĩzou, čə pa né:ĩsə, te-j pa dobi:Ƴ, sə mò:gu it pa ti: spĩet okũ:lə.

Šolanje v času druge svetovne vojne

MK: Kam ste pa hodili v šolo?

ML-3a Ƴ šò:lo smo xodĩ:l pa 'tə na Xrí:p. Kə-j ta stã:ra šũ:la, z'dej je ọ:pčina pa tũ: Ti:st je bla p'rou nã:ša šũ:la, k-smo mi: xodĩ:l.

MK: Kaj pa tista gor pri cerkvi?

Ti:sta j-bla pa 'tũt še prè:j, so pa 'lix-tokũ: xodĩ:l, jix je blũ: pa 'še več. Jix je blũ: pa velĩ:k, so xodĩ:l. Mię né:ĩsmo xodĩ:le, mię smo ble 'təm – štĩerəntri:dəsət lè:ĩtəncə səm 'jəst, 'ne – 'no, pa pó:lej 'jəst səm xodĩ:la s polovĩ:co piętəntri:dəsət lè:ĩtniku pa skó:nc štĩerəntri:dəsət smo rá:nku s'kəp xodĩ:lə, imé:ĩlə, 'ne. /../ Já:, uóšəm lè:ĩt smo xodĩ:l, uóšəm lè:ĩt.

MK: Kaj pa med vojno?

Med vó:jno so ble, so pa p'rou po vasé:ĩx imé:ĩlə šũ:lo. Tovaršĩ:ce, 'ne, k-so b'le. So imé:ĩle u va'sə šũ:lo. Mi: smo xodĩ:l ne Xrí:p – Šəguóva 'vəš je bla bol mè:jxna, 'ne, kə né:ĩ-blu tũ:lku .. če né:ĩ-blu tũ:lku otrũ:k – in smo ne Xrí:p xodĩ:l u šũ:lo, Šəguóva 'vəš pa Xrí:p {kašlja}. U Ré:ĩtjəx je bla pa 'təm šò:la, u va'sə, in u Trã:unikə je bla u va'sə. Tię ta mã:le, zdrã:vən se rá:če pa Srè:ĩdna vã:s, so pa Ƴ Trã:unək xodĩ:lə. 'Še blĩ:žje, k-je rá:nku blĩ:žje tokũ:. Tũ: je blu 'kar tokũ:. Vó:jnə 'čas je bi:Ƴ tã:k, 'ne, kã:j, ne muóreš ...

Kaj se je včasih jedlo

RM: Kaj ste včasih jedli?

Šv-1a 'Nørveč se je jé:lu korù:zne žgá:nce pa ko'fe al pa mlá:iku. O'pouдне pa kà:r je blù. Al je bla rá:ipa pa krampí:rjevə žgá:ncə, pa á:jmoxт, pa učá:sə gù:laš, pa učá:s – kà:r je b'lu. Kà:šne zà:jce smo jmé:ilə, 'nä, de je blù: ze má:ř pərbù:lška. {smeh} Ze kà:šno obá:ro al pa kar 'je, 'nä.

MK: Koliko ste pa jedli mesa?

Má:lu, má:lu. Tù:-j bla velí:ka dərží:na, 'nä, in sə mō:gu gliédat, de sə skù:s pəř'su s ta domá:čəm, 'nä. Jō:j! In ná:i blu krō:žniku! 'Təm je bla velí:ka sklá:ida, pa so se usá:ilə okù:lə, pa usá:k səjùə žlí:co, pa če je 'bəl xí:tu, 'več je 'ju {smeh}. Tokù: je. /../ Də'nəs neǐ 'več təgá:.

MK: Kaj ste pa za večerjo jedli?

Zvečier pa kà:r je blù. Če vam je kej zná:nu: muočnək, al pa má:ř krampí:rje u žú:pə, al če-j kej ostá:lu od 'pouдне, krú:xa tūd nej b'lu, kə smo bli mi: mà:jxnə. 'Jəst se spù:mnəm, mōjə: má:ma, k-je pə.. krampí:rjeuko spá:kla, 'nä, zə ob nedá:ilix, tù: je blù: zə nəs ta bù:le. Pa-j usá:cmə sù:j kuščək odrá:izala, je rá:kla: Z'dáj pa – 'al ga pojì:tä al špará:jtä. {smeh}

MK: Kaj ste delali iz krompirja?

Jò:u, u'se! Ká:ule i ziéle i .. kà:r je b'lu, tiénstan krampí:er, kəmpiérjeve žgá:nce – 'ma, čì:st u'se se-j neriedlu z ná:ga. /../ Tù:t krampí:erjeve solá:te. Mesù: se je pa ʒnk'rət, ob nedá:iləx sa'mu jé:ilu, 'ne ku də'nəs, mō:ra bit usá:k-dan.

MK: Ste malico v šolo nesli s sabo?

Jò:u, kėj s-jo pa j'mu! 'Bop, 'bop smo spá:kəl dāmà:, so mə, 'nä. Z'dej so blə pa t'le od Bá:ile vodič, 'nä, so jmá:ilə pa já:buka, sə'xəx breč'ku, 'nä. Tì:stə smo pō:lej pa ze 'bop, menová:lə. {smeh} /../ Tokù: de smo u'sə zemejnová:lə. Pa-j ričku: »'Dej mə má:n má:lu bō:ba, 'jəs-tə dá:m pa kuščək krú:xa.« Al pa: »Tə bom dá:u bərá:čke, ti: dà:j pa bō:ba.« {smeh} 'Kokər je blù: 'Tok-'lej smo sə pomagá:lə, 'nä.

Predelava lana

Re-1 'Se vam je zná:nu, ká:šən je lã:n? 'Nə. Tak'rat smo .. usəjá:lə – ene tù:šənlə je zrá:stu, 'nä. Pō: smo ga 'uon, poplí:lə. Pa tá:ku, ka sə lox'ku uzdí:gnu, sə tiste bú:tarce neriedu. /../ Pō: sma pa damù: parpələ:lə tiste bú:tarce, pō:l smo pa əřfná:lə. Se-j rá:klu əř'nat. Tù: so ble p'rou nerjá:ne ri:fle – ku-b rá:kla, tá:ka kluópca, kukar so gredá:še. /../ G'lix-tok je blu ze sədət, [neraz.] narjá:nu, pa tá:ku, ku-b rá:kla, ku kašne ví:le, sà:m ləšənu, in /../ tì:stu se je piəst uziélə, tizga laná:, in sə 'tokle dé:ilu, 'nä. Ku de bi čá:sou, 'nä, tì:stu. 'In kədər so se tiste glaví:ce – očí:stlu strá:n, smo pa špət dé:il ne kù:pəc. Pō:lij, 'kədər smo pa u'se tistu /../ zəřfná:lə, smo pa nelú:žlə, smo pa pō košeni:cə pələ:lə, pō smo pa rezgərní:lə. Po vərsté:ix, tapə:rvo ano vərstùə, dō:lej drù:go; dō:kler je blù: nō tizga laná:. Mō:gəl smo pa tokù: 'det – k-né:i-blu gərmù:je pa smrè:ik, 'nä – de-j blu prō:stu, če-j blu sō:nce, pa če-j biu 'dəš, 'nä, tì:stu se-j mō:glu u'seglix má:lə prepəřət.

Smo rá:kəl, de-j še prepára:nu. So šlə 'kašnə pogliédət, pa so tistu má:lu so uziéłə, pa so tok'lej prelomí:lə, pa se neĭ té:ĭlu – pò: so pa 'še pú:stlə. Tri: tè:jdne pa je mò:glu lé:žat. /../ Pó:lij smo pa – kə-j blu pa – dozoré:ĭlu, 'nə, se rá:če /../

Mù:j á:ta – smo mé:l 'tam narjá:no p'rou já:mo, kə se-j gó:r lá:n šəš:u. /../ dò:l je blu korí:tə, je blu tokù:, ko tale mí:za. Má:l bul viěče, zdò:l je blu pa tokù: anu kurí:šče, ku piěč; má:l je blu še má:jnše. /../ 'Tam se je pa krí:lu. /../ To'ku je bla pa vəsó:ka já:ma, de sə loxku stá:u, /../ de-s pò:l tistu ləpù: obrá:čou. /../ Tokù: rezgər'nu, pa spət s'kəp, obər'nu, pa spiət s'kəp 'du, pa s'pət obər'nu. Pò: so pa prùovalə, /../ de je blu dò:st səxù:, so dà:l pa dò:l. 'Tam so ble pa žię tərí:ce. /../ Û:na-j narùočaj pərjiéla, /../ pa-j šla kə 'nəm. De-j blu še gorkù:, 'nə. Pò:l pa ʉsá:ka je uziéla pa /../ piěst, de se-j u piěst dè:ĭla, 'kukər je mò:glu rá:nku laná: 'dət sə, pò:l pa xí:tru šla 'tam, kə so ble tərí:ce, so pò:l pa tərle. /../ Û:ne so 'bəl ne grùəbu, 'ne ne 'tək ne grùəbu, fi:nu so mò:gle tər:rt, ta zà:dna, k-je b'la, je pa glá:dla, /../ 'še, de je blu p'rou glá:tku. Pò:l je pa tistu zví:la, pa ʉ 'kəš dé:ĭla. Pestí:, so rá:kəl pestí: ti:stu. Mí: smo dobi:lə rá:nku od já:me, k-je bla ná:ša já:ma, pa dvè:ĭ pestí:. /../ Ze lùə. {VS: Dve pesti od kulk? AB: 'Ja, 'kulkar so mé:ĭl laná:. 'Nəč kú:lk ga je blù:, al 'več al 'mujn al – ane vsò:te, 'nə, kulkər so jmé:ĭlə.}

Polšji lov in polšja mast

RM: Polhe se je pa kar lovilo po teh koncih, ne?

Re-2 Pò:uxə, já:. Tà:st, od Mì:rkota ó:če, 'on je biʉ strá:stən pò:uxər. Ò:n je sə uziéłə tək'rət ʉ dəlá:unəcə dopù:st, də je pò:uxə lovì:u.

RM: Kdaj pa je bila ta sezona?

Je blu pa pò:l oktò:bra, oktò:bra so se lovì:lə, ne jəsìən, já:. In tù: je bi:ʉ prou dá:tum dolúəcən. Kədə:j so pò:uxə otpà:rtə? [vpraša moža]

[Mož: Pətəndvá:jsədga səpté:mbrə se zəč'ne, ot pətəndvá:jsədga səpté:mbrə nəpré:j, pa oktò:bər.]

Pa mù:j ta mlá:jši b'rat je 'tüt pò:uxar. Û:n tək'rət dopù:st vzá:me in so pò:lej 'tam ʉ tistəx spá:lnəx vré:čax po tri:-dni, ští:r-dni. In nəbá:rejo dò:stə pò:uxou, pò:l pa pò:uxovo má:st, tù: dè:ĭlajo. Kə pò:uxə odrá:jo. In tù: so – mùərio bət dəbiéłə pò:uxə, velí:kə, də jəm má:st ... 'Ampək so pa dò:brə 'tüt za 'ist, pò:uxə. /../

RM: Kako so jih lovili?

Tù: so šlə zvečìər nestá:vət. Tì:ste pastì: so b'le, samù:jstərnə, smo rá:klə. Pastì:, in so pò:lej ne dreviəsa s tá:ko dò:ugo pà:lco, drá:ngle, si-j je rá:klu, gó:r nəvé:ĭslə, nə dá:blu. Pa vá:ba nùətri je b'la, 'nə, je b'la – 'kəšne sú:xe xrù:ške, kej tá:zga, 'nə, in so pò:uxə š'lə, in kə je šu nùətar z gləvùə, se je pà:st sproži:la, in ga je ʉĭjəlu, 'nə, zedù:šu se je, já:. 'Nə. pò: so pa tiste pò:uxə damù: pərná:slə, so ix dé:ĭlə 'uən, pò: smo 'mòglə pa otrò:cə – tù: vé:ĭm, ki-j tù:t muj á:ta lovì:u – smo dəržá:lə tok'lej zə nò:ške, 'pa-jx je d'ru. De je od'ru, pò:lej je pa tisto má:st posiebā, ù:nu so pa spá:klə, al pa á:jmuxt je biʉ tūd duəbər. Á:jmuxt s pò:uxu pa á:jdovə žgá:ncə.

ŠZ: Za kaj ste pa mast porabili?

Má:st, tù: je pa zelù: zdrá:va má:ža. Nà:jbulši à:ntibiotik prá:ujo, de 'je. 'Jəst, kə səm bla operi:rana lã:nsku lé:itu zə ramùə, 'nə, pa-j riéku kirù:rk: »Z'dej se pa sa'mu rá:ne má:šte z maščò:bo.« 'Pa səm rá:kla: »Ləx'ku s pò:uxavo mastjùò?« »Jã:,« je riéku, prá:u, »sã:m če jo i:mate!« Prã:u: »Tù: je pa nãjbù:lše.« In tù: je zelù: dragù: Prodá:jejo, 'nã. Tokù: u tá:ke má:jxne flã:ške pò:lij neli:vajo, pa prodã:jejo. Je pa zelù: zdrã:vu. Tù:d reci:mo ze, če-jmã:š kəšne – mù:j á:ta je j'mu rá:no ne žəlùòdcə, in se je s 'təm pozdrã:vu. 'On je popi:u al pa na krù:x nəkã:pou pa polju.

ŠZ: Kam so pa kože dali?

Kuóže pa, čə so ble ləpiə, stroji:t. 'Naš vé:jim-de jma pò:uxe gó:r, tisto kã:po. Pa tù:d otrúòske kã:pe so. Je b'rat lovi:u so pò:l u'sə otrò:cə jmé:ilə tiə kã:pe, za čəz ušiesã. Dərgã:č so ix pa strã:n vã:rglə mən'de.

Kmalu bi zamedlo moža in konje

Hr-1 Zí:trej, g'lix op sviétmu Antùonə, pa je ná:ša má:ma rá:kla, prá:u: »O svét:tmə Antùonə se ne grié ..« – so ga rá:nku praznovã:lə, jã:nuva:rje je blu tù: Pa ot krã:je je sa'mu mò:lu má:lu. 'Naš je j'mu pa ští:ri kò:jnã, je pa 'šu s te'li (?) u 'gost. Pò:li je začielu pa pí:xat pa 'męst. Pa tokù: má:lu. Pò:li 'on je pa še zmięram rá:nku stəzùò sə neriędu, pa nò:su dər'va. Kədər je pa cà:jt damù:, nę:iso mò:glə pa 'vęč kò:jni gã:zət, kə-j blu dò:stə snəgã:. Jò:j, pa tə'ma! Jəs pa krã:vo u štã:lə mò:uzla, pa 'tok jokã:la! Prã:m: »Z'dej je zmərz'nu.« Səm šla pa t'lej, kə sosè:idə, səm pa povè:idala. Pa so rá:klə: »Čã:kə, bomo mi: ná:še kò:jne vzielə, pa bomo š'lə, kə vé:jo, kuót se grié, pa bomo š'lə neprù:tə, kã:j 'je.« Nə, in tù: so se mejní:lį, mət 'təm čã:som pa prí:de: 'vəs muókər (o!), kò:jni kù:mej so pərš'lə, zmã:tranə, 'on zmã:tran. 'Jəs pa u'sa objuókana! 'Nə, pò:tlej – »Kã:j juókãš?« Prã:m: »Pa kã:j ná:-b jokã:la? U tá:cmə sné:igə səm ze səgù:rnu mi:sənla, de ste opã:išalə, de boste usə zmó:rzənlə.« »Ajã:?»

Zmrznil je

Hr-1 Pa je má:rca má:isca biu vjã:lək snã:ik, pa so blə fá:ntje u gosti:lnə, možã:karji, pa-j biu an 'fant, Mi:xou Drã:go, pa so rá:klə: »Ne xó:də zdej damù:, xuódə čez vã:s.« Je j'mu pa tam gó:rə, smo rá:klə Rieþər, xí:šo, je b'la pa ana bli:žna puót. »Á: 'nã,« j-riéku, »griém kar tuót.« 'Nə, in je šù:, in je spodó:rsnu, pa neį moęu ustat, je pa zmó:rznu.

Zaletavali so se v mizo

'Nə, pò:lij je bla pa ana gosti:lina; ti:sta gosti:lina je bla pa 'tok nerjã:na, dę-j jmé:ila dvè:i stopni:ce, de so šu dò:l u gosti:lno. Z'dej, ktięr je vé:idu .. Pò:l smo 'šəl pa mi: kropi:t, 'jěst pa muòš pa tà: Məsã:rjeva sosè:ida, kə je jmé:la možã: u Nę:mčiji, pa Bę:jičəva je jmé:la možã: u Nę:mčiji, so pa z ná:mə xodí:le. Pa so g'lix tokù: nasprù:tu sädé:ile, de smo se gliédale, pər mí:zə. Al katięrə je vé:idu, je pər'su p'rou dò:lə, katięr pa neį vé:idu, je 'šu pa 'kar nerã:unost, je mí:slu, dę-j se-j lí:nije rá:una znuótrej, je pa kar zeliã:tu se pərtə 'nam, pa u ná:šo mí:zo. Smo se pa 'tok smijã:lə! 'Nə, kmã:lə nam bə tisto pəjã:čo ..

Pa-j riéku: »'Nɔ, 'nəç zetù:, 'sa-je bom pa plá:çou.« 'Nɔ, prá:və: »'Ne tré:iba, se né:i poli:lu.« 'Nɔ, u'se tá:kole smo dožəvə:ilə, 'lej.

Shranjeno v domačem muzeju

Hr-2c Viš tá:ke rù:zake smo jmá:il ze u šù:lo prè:j, u pɾ:vmə razriədə. /../

Tù:le je blù:, tù:le je pa ze – smo učá:səx rá:klə omè:jk. Vè:š ká:j je omè:jk? Ne vé:iš. Med ni:vamə. Pa de prí:de má:l tok'lej kašən kùos ze kosi:t, /neraz./, tù:le se rezvó:rne tokù:, pa sənù: nùtəṛ netlá:čə, pa zep're, pa ne rá:mo, pa ná:səš. Tù: se rá:če mrá:iža.

Tù:-j sví:tək, tù: vé:ište. Tù: je bā:nka ze 'nas, kə smo šli kosi:t, pa vodiṛ nùtəṛ.

Tù: je klabú:k. Od mājga pokuójniga brá:ta je biṽ, imení:ten tak'rat. So st'rašnu imení:tə t'i'lej, klabú:kə. /../ Pa məs'kont je bi:u, je 'mu tù:. Tù: je pa mujá: stá:ra (a!) má:ma.

Učá:səx smo jmá:ilə brì:tva, pa so rá:kəl škluča. /../ Škluča, tok'lej. [nekajkrat šklocne z njo]

Kako smo prali

Tr-2a Tapə:rvə smɔ namoči:lə, 'nä, perí:lu, u tá:kmə čəb'rə, vəli:kəm. Čəbrì:čək al pa š'káf. Lox'ku 'tüt u šká:fə, 'kokər je blù:, 'nä. Pó:lej smo zməncá:lə, pó: smo dé:l kú:xat ta bā:i'lu, pó:lej se-j tistu skú:xalu, smo s'pet má:lu .. pa ovi:lə, pa u š'kaf, pa ne stədá:nəç, 'nɔ, Prí:məžeu, Prí:məžeu stədá:nc. In 'təṃ so bli pa ká:mnə in smo po tistəx ká:mnəx u'se səpərá:lə, pa smo 'kar – veš kok je biṽ učá:səx m'ras! Pa so rá:klə še, de je 'təṃ, u Šəguónvə va'sə, fə:jn p'rát, de je gó:rka vó:da, ki je g'lix sə zemliṛ pərs'la. Ná:i še to'ku mə:rzla, kokər tütəṛ nəprá:j. Je bla bəl mə:rzla, so tüt tütəṛ prá:lə, pa so rá:klə, u Šəguónvə va'sə jəm je lú:šnu, i:majo gorkùo vodùo. 'Ja 'tok je blù:. Polá:iṛtə je bla pa mə:rzla, ki-j bla še u zá:mlə. Pa smo tistu prá:lə, po tistəx ká:mnəx tó:u'klə. Pəṛ 'nəs ná:i'smo jmá:l tistəx ri:bəžnu, smo mò:glə tokù:. Ká:mnə so blə, 'nɔ. 'In smo gó:r prá:lə. Pó: smo pa 'še á:nkrat səprá:lə, pa fi:nu ovi:lə pó: pa damù: obá:i'sət, 'nä. 'Tok je blu.

Vodo smo nosili na glavi

Tr-2a Pa smo vodùo nosí:lə u šká:fəx, ne glá:və. Tù: smo pa z Anziétouga stədá:nca. Smo pa vodùo nosí:lə. 'Jəst jo ná:i'səm tok dó:stkrat, zətù:, kə pəṛ 'nəs smo jmá:il pa suótčək pa eno prá:i'mo, 'nɔ, smo šlə pa s krá:vo is'kat. Kədər je pa ná:i-blu, smo se pa omivá:lə {smeh} Mədvá: z Lùojzam – muj b'rát, 'nä, če ná:i'sva vodiṛ é: – učá:səx se 'tüt ná:i muóglu jət sə žvi:na is'kat – smo se š'lə pa o'mət, pa sva tapə:rvu rokiṛ omí:la še u ù:nə ta stá:rə vó:da, pó:l pa drù:go vodùo, de sva se s fri:šno, sva se pa obá: nekmá:lə {smeh}, k-ná:i'sva vodiṛ pərná:sla, 'nä, dó:st.

Ducali so se

Tr-2a Z'dej pová:it, 'kok ste se dú:calə. [reče možu]

Tr-1 Smo neriédłə pa já:mco, 'nə, pó:l smo pa blí:žalə, 'pač, nepri:mər piət korá:ku, al trí:. Pó: sə pa má:toŭ, al sə mu k'nof ..

Tr-2a Pó:lej sə pa fə:rcou tok'lej, pa 'külkerkrat, de je u já:mco 'pou. Tù: nas je blu 'več. Kiér je j'mu pə:rvə ũ'se u já:mc, ti:st je zmá:gou, 'nä. 'E, pó:-j pa 'kašən, di-j pa 'večkat zgù:bu, se je pa skú:jeŭ, 'pa smo š'lə ne dú:je. 'Pa spet drù:k-pot. {smeh}

Tr-1 Pa tüt knó:fe smo odrá:izalə. S knó:fə, pa sə zgù:bu, pa-j blu trá:iĭba ..

DG: Pa ste ga znali nazaj prišiti?

Tr-2a: 'Ne, sej ga ná:i i'mu. Má:ma je bəčà:la, kjé:-je, kə smo se tu s knof'kə, ù:nə, kə je ta pə:rvə biŭ nüotrə, je ò:n ũ'seskəp pobrá:ŭ, pa sə zgù:bu, 'nä, drù:gəč si pa ti:.

Kozo so tolkli

Tr-1 Pa kó:za smo tó:ŭklə ne kà:pə smo, 'täm, kokər ima z'dej Pí:ntar xí:šo. 'Tam so ble lù:kne tá:ke, kə so jmá:lə .. xladí:lnico, 'nə, kə so jmá:l Biertkavə gosti:lno. Pa smo ne ti:stu pá:lca nüotrə ũtakní:lə, pa ano kù:gle tá:ko bəl s cú:ne nerjá:nu. Pó: smo pa blí:žalə. Pó: pa kiər sə pa stiéku, 'nä, sə pa xi:tru (!) kám u ta pə:rvo lù:kne pá:lco ũtək'nu, á:dən je pa lovi:ŭ, 'nə, ũčá:s se-j juókou, zetù: k-jəx je po nuók dobi:ŭ. Ò:n je muógu ũzet dó:l ti:stu, pa ti: sə ũdá:ru, si jo odmək'nu, ò:n je pa brá:nu, ũčá:s je pa po nó:gə pá:lu – 'al pa še ná:lašč, 'nä. ũ'se süortje je b'lu. {smeh}

Od državnega zbora

Tr-3 Je pa tok'lej. /../ Pər 'nas imamo tù:lku zbó:ru: otružškə, mladi:nskə, à:bevè:rum, pó: so pa má:išanə päŭskə z'bər, Potùškə fá:ntje, z'dej so se še Pod Masliénko odnejkej ũziĭle ... ũ'sə to'ku ləpù: pó:jəjo, de nam sərciĭ ũzradostí:. Pa tüt kašno tá:ko otùžno, de nam suziĭ, 'no, de nam očì: zarusí:. Skrá:tka to'ku ləpù:, pa i:majo an'kat na kà:iđən vá:je, mar'de ũčá:səx kej 'večkat, po potrá:iĭbə. Á:mpak to'ku ləpù:, rá:is. Pó:lej-mamo pa z'bər, in tu já:ku vá:lək z'bər, nə 'nejvi:ši rá:ŭnə, je pa dəržá:ŭnə z'bər. Kə nam pa tà: zəpó:je – 'pa ná:i sí:la, de zapó:je, sàm ũjsta otp're – {smeh prisotnih} 'nas pa to'ku ũ trebù:xə zebolí: in ščí:ple {smeh prisotnih}, pa-jmajo ũsá:k dan vá:je, ceĭle dni: in še ponó:čə, če-j trá:iĭba. {ob smehu prisotnih} /../ 'Jest navá:iĭm, kok je tù:. Pa tok'lej razmí:šlam: ná:šo zbó:rə jmajo zdrá:vo kmečko pá:mət, ù:nəm je pa má:nka. {smeh prisotnih}

Nepremičninski zakon

Tr-3 Z'dej j-pa še tu'lej pəršlu 'ŭon, ta zá:kon nepemični:nskə, kə prá:ŭjo, de buódo p'rou ũse obdá:ŭčlə, ũ'sə, kjer je kej pərsluónenu. 'Jes səm se pa pó:l moj'ga možà: sposodi:la – 'no, ta'kat je biŭ še ži:ŭ – /../ k-je nə ká:ŭčə rat lá:žou, pret televi:zjo, pa səm rá:kla: »Pá:jd-no xó:đət, boš otərdù:, bo še ana nepremični:na več obdá:ŭčena!« {smeh prisotnih}

7.6 Na kratko o potoškem govoru

Potoški krajevni govor (Loški Potok) je eden od dolenskih govorov (jugo)zahodnega tipa. Govor posameznih vasi Loškega Potoka se v realizaciji nekaterih fonemov, npr. v (ne)zaokroženosti dolgega a, (ne)naprej pomaknjenem izgovoru u, odrazu za umično naglašeni e, stopnji vokalne redukcije ipd., razlikuje; še večje so medgeneracijske razlike. Vendar lahko te razlike obravnavamo kot variante istega sistema, tj. istega krajevnega govora. Osnovne značilnosti govora so: tonemski naglas na dolgih zlogih in dinamični na kratkih (sná:ĭk, u sná:ĭgə; s'kəp); tipični dolenski razvoji samoglasnikov, kot so: dolgi *ě > ä:i/e:i (sná:ĭk, smo jmé:ĭlə), cirkumflektirani *o > u: (mù:st), dolgi *e in *ę > ie (lięt, pięt), novoakutirani *o- v nezadnjem besednem zlogu in dolgi q > uq (nuó:səm, mùqš), dolga *a in *ə > ǎ: (prǎ:x, vǎ:s, má:ša), dolgi *i > i: (lí:pa), dolgi *u > ü: (mú:xa), umično naglašena *e in *o > ä:/á: in ɔ: (je rá:kla, gó:ra); pri kratkem vokalizmu *-o > -u (má:ĭstu), preglas v predponah in predlogih na, nad, za, raz > ne, net, ze, rez (> nə, nət, zə, rəz) in za nekdanjim palatalom *í (> l) v notranjih zlogih (net xi:šo, rezmi:šlem), delni upadi *i, *u in *ě > ə v naglašeni in tudi onemitve *i, *u, *ə in *ě (b'lə, so jmá:ĭlə enga .., ɥ Rí:bəncə) v nenaglašeni zlogih; pri soglasnikih pa premena zvonečih nezvočnikov v izglasju in pred nezvonečimi nezvočniki v nezvoneče (-b, -d, -g, -ž > -p, -t, -k, -š) ter *í > l in n > jn v medsamoglasniškem položaju (nedá:la, kojni:čək). V oblikoglasju so dobro ohranjeni premični, mešani in končniški naglasni tip (má:dvət, medvá:ĭda; vó:da, vodię, pod zięmlo; klop'ka, ɥ čə'bǎr, je obər'nu, su'jəm). Govor ima izvorno kratki nedoločnik (mé:ĭšət, z'vət 'zviti'), ohranjene srednji spol (tistu pəzdì:rje, k-je blu to'ku zdroblé:nu), moško (sva dá:ĭlala) ter deloma žensko dvojino (z má:mo svə š'lə/š'le). V leksiki najdemo pokrajinsko specifične besede in tvorjenke (npr. já:nčək 'jagnje, jagenjček', kú:zəm 'najtanjša nitke pri lanenem predivu za izdelovanje niti za šivanje', rá:nku 'kakor; nekako, nekam', s'trašnu 'zelo', tok'lej 'takole', tu'lej 'tu(kaj)le'), med prevzetim besedjem pa so prisotni predvsem germanizmi iz različnih časovnih obdobj (npr. á:jmoxt 'obara', fəlá:jne 'posebna jed v času kolin', žięgən 'blagoslov, blagoslovljene jedi').

Besedilo je bilo pripravljeno z vnašalnim sistemom ZRCola (<http://zrcola.zrc-sazu.si>), ki ga je na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani (<http://www.zrc-sazu.si>) razvil Peter Weiss.

Literatura in viri:

- Debeljak, J, 2007. Plenkača pesmi poje. Ponatis knjige iz leta 1972. Loški Potok, založila Občina Loški Potok, 168 str.
- Logar, T., 1981. Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem. Fonološki opisi ..., Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, str. 29–33.
- Logar, T., 1996. Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem. Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, str. 243–247.

- Mohar, B., 2018. Slovar starega orodja v govoru Loškega Potoka. Odmevi 4. Glasilo Občine loški Potok, avgust – september – oktober 2018. Občina Loški Potok: Hrib – Loški Potok, str. 10–13.
- Ramovš, F., 1935. Dialekti. Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 204 str.
- Ramovš, F., 1997. Zbrano delo. Knj. 2: Razprave in članki. Toporišič, J. (ur.). Ljubljana, 826 str.
- Smole, V., 2006: Lingvogeografska obdelava spola v ednini : samostalniki srednjega spola na -o v slovenskih narečjih = A geolinguistic examination of gender in singular : neuter nouns in -o in Slovenian dialects. V: Vidovič-Muha, A. (ur.). Slovensko jezikoslovje danes = Slovenian linguistics today, (Slavistična revija, 54, pos. št.). Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 2006, letn. 54, št. 4, str. 125–136, 491–503. URL: https://srl.si/sql_pdf/SRL_2006_Specialissue_8.pdf (angl.) (citirano 19. 12. 2021).
- Smole, V., 2009: Govor Trubarjeve Raščice danes. V: Filipi, G. (ur.). Mednarodni znanstveni sestanek Slovenski dialekti v stiku 4 – od Trubarja do danes : Koper, 28.-30. maja 2009 : [povzetki] = Convegno scientifico internazionale Dialetti sloveni in contatto 4 – da Trubar ad oggi : Capodistria, 28-30 maggio 2009 : riassunti, (Glasnik ZRS Koper, 14, št. 4). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, str. 25.
- Smole, V., 2018–2021: Transkripcije posnetkov govora, zbranih na terenu (več zbiralcev) leta 2018 v okviru projekta ŠIPK z naslovom Slovar starega orodja v govoru Loškega Potoka.
- Smole, V., 2019. Slovenska narečja v spletnih aplikacijah. V: Smolej, M. (ur.). 1919 v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi (Zbirka Seminar slovenskega jezika, literature in kulture). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, str. 20–30, URL: https://centerslo.si/wp-content/uploads/2019/06/55-SSJLK_Smole.pdf, (citirano 19. 12. 2021).
- Smole, V., Gabrijelčič Tomc, H., Kavčič, A., 2020. Uporaba novih medijev v narečnem slovaropisju na primeru Slovarja starega orodja v govoru Loškega Potoka. Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje, 46, 2, str. 1039–1057, ilustr. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=356626, (citirano 19. 12. 2021).
- Ule, A., 2021. Slovar jedi v govoru Loškega Potoka. Diplomsko delo. Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Mentorica: V. Smole, 83 str.